

KONFERENCIAPROGRAM

Április 29. Péntek

10.30 – 11.00	Helyszín XII. terem MEGNYITÓ Dr. hab. Barta Róbert egyetemi docens, a Történelmi Intézet igazgatója Prof. Dr. Bárány Attila egyetemi tanár, a Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola vezetője Molnár Dániel, a Doktoranduszok Országos Szövetsége elnöke		
11.00 – 12.30	Helyszín 316 Női sorsok, nőkép Elnök: Püski Levente Gáva Szabina (ELTE BTK): A történelemtankönyvek nőképe Sipos Nikoletta (DE BTK): „Féktelenek, mértéktelenek a nők a bűn útján” – Női bűnelkövetők sajtórepresentációja a Horthy-korban Tóth Nikolett (ELTE BTK): Az újjáépítés szolgálatában: A Magyar Nők Demokratikus Szövetsége. Az MNDSZ I. Országos Találkozójának szemszövegéből Lakatos Dorina (ELTE BTK): Nők az Államvédelmi Hatóságban	Helyszín XII. terem International Section I. Elnök: Barta Róbert Baliga Violetta Lilla (ELTE BTK): Duel Between Famous Cafés and Modern Requests – The Role of Ős-Budavára and Konstantinápoly Budapest in the Cultural Life of Budapest in 1896 (online!) Hunyadkürti Soma (EKKE BMK): The “Populist” Intellectual: Autonomous or Organic? Tássia Verônica Brandão Teixeira (ELTE BTK): Historical Culture in Brazil in the 19th Century. The Case of Pereira da Costa Dallman Kristóf (PTE BTK): Changes in the educational systems of the Jesuit high schools in Hungary in the period between 1867–1948	Helyszín XI. terem Társadalom- és mentálástörténet I. Elnök: Lévai Csaba Vigh Barbara (DE BTK): Reformkori naplók szokványos, szokatlan és szélsőséges időjárás jelenségekről Lengyel Ákos (EKKE BMK): Komáromi nemesi társadalmi réteg kutatásának részeredményei – Komáromi szekeresgazdák a 19. században Buzgó Gábor (DE BTK): Az éghajlati anomáliák gazdasági- és társadalmi hatása bihari falvakban a 19. század második felében Dávid Benjámín (SZTE BTK): Nagy Háború és hadigondozás: Az első világháborús hadigondozottak Gyomán és Endrődön
12.30 – 14.00	EBÉDSZÜNET		

14.00 – 15.30	<p>Helyszín 316 Női életutak, egyéniségek Elnök: Schrek Katalin</p> <p><u>Pásztor Renáta</u> (SZTE): I. Erzsébet külpolitikája: az európai nyitás</p> <p><u>Gluga Evelin</u> (DE BTK): Egy személyiségvizsgálat első lépései – Erzsébet császárné</p> <p><u>Amriskó-Pálóczy Ágnes</u> (EKKE BMK): Pulszky Polyxéna (1857–1921) a dualizmus korabeli női emancipációs mozgalmak úttörője</p> <p><u>Lőrincz Andrea</u> (ELTE BTK): 1. emelet, 9. sor, 4-5. szék, balközép: (színház)politikai irányváltás a második világháború után két színésznő párhuzamos életrajzán keresztül</p>	<p>Helyszín XII. terem International Section II. Elnök: Barta Róbert</p> <p><u>Ali Mahmada</u> (DE BTK): The Evolution of British Commercial Diplomacy in the Near East 1869–1914</p> <p><u>Vácz István Dávid</u> (ELTE BTK): The Anglo-Persian Oil Company and British Geopolitical Regionalism in Southern Persia</p> <p><u>Stósz Flóra</u> (ELTE BTK): Establishment of the US-Canadian CANUSA Agreement (1949)</p>	<p>Helyszín XI. terem Társadalom- és mentálitástörténet II. Elnök: Kerepeszki Róbert</p> <p><u>Rétfalvi P. Zsófia</u> (PTE BTK): A képzelőtehetség játszi szüleménye? – Tudományos értekezések az álom jelenségéről a 19. század elején</p> <p><u>Németh Ágnes</u> (ELTE BTK): A tudás csatornái: a 19. századi budapesti szennyvízkezelési infrastruktúra reformjának ismeretháttere</p> <p><u>Molnár Gyöngy</u> (ELTE BTK): A főváros magyarosodása a Gerbeaud család nyelvhasználatán és magyar érzelművé válásán keresztül</p> <p><u>Kovács-Szépvolgyi Enikő</u> (SZIE ÁJK): Szegényügytől az állami gyermekvédelemig</p>
15.30 – 16.00	KÁVÉSZÜNET		

16.00 – 17.30	<p>Helyszín 316 A háborúk arcai Elnök: Kerepeszki Róbert</p> <p><u>Bobay István Zoltán</u> (KRE BTK): A mexikói osztrák önkéntes sereg magyarországi katonáinak elbeszélő forrásai</p> <p><u>Kázmér László</u> (DE BTK): Sajtószenzáció volt-e a 2. magyar hadsereg pusztulása?</p> <p><u>Lengyel Ádám</u> (SZTE BTK): Erwin Rommel és az Auftragstaktik</p> <p><u>Tarnai Eszter</u> (ELTE BTK): „... a környékről éjjel és nappal a községterületét zabráló orosz katonák fosztogatják.” – A megszálló Vörös Hadsereg Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében</p>	<p>Helyszín XII. terem International Section III. Elnök: Barta Róbert</p> <p><u>Bodó Péter</u> (PPKE BTK): Jenő Lechner's Experiments to Create Hungarian Architectural Style</p> <p><u>Mustafa Burak Sener</u> (ELTE BTK): The Collapse of the Ottoman Empire: An Evaluation on the Impact of Milestones in Europe</p> <p><u>Rudas Tamás</u> (ELTE BTK): Alma Mater is a Harsh Mistress: An Outline of Cadet Schools and Officers' Training in Prussia in Context of the Military Training in Europe from 1813 to 1918</p> <p><u>Sulák Péter Sándor</u> (PPKE BTK): "We're not forced to do it, we just do it for fun" – The Changes of Religious Trends in Szolnok County during the Period of Full Implementation of Forced Collectivisation (1959–1962)</p>	<p>Helyszín XI. terem Társadalom- és mentalitástörténet III. Elnök: Püski Levente</p> <p><u>Taschek Zoltán</u> (ELTE BTK): Az Országos Társadalombiztosító Intézet szervezetének kiépülése (1927–1930)</p> <p><u>Kusnyir Krisztina</u> (DE BTK): „Se kovács-legény nem voltam, se mint művész nem számítottam...” – Győri Elek (1905–1957) naiv festő önéletrészének történeti etnográfiai elemzése</p> <p><u>Bárdonicsek Dominika</u> (PTE BTK): A „nép ellenségei” és „hazaárulók” hozzátartozói számára létesített lágerek a Gulágon (1934–1953)</p> <p><u>Nagy István</u> (DE BTK): A napos oldal és az árnyékos oldal. Forráshiány és fejlesztések a helyi turizmuspolitika napirendjén Hajdúszoboszlón az 1960-as években</p>
---------------	--	--	--

Április 30. Szombat

11.00 – 12.30	<p>Helyszín XII. terem Közéleti reprezentáció Elnök: Kerepeszki Róbert</p> <p>Bauman Fruzsina (ELTE BTK): Állami temetések a Horthy-korszakban</p> <p>Kovács Gyula (DE BTK): Az 1930. szeptemberi debreceni „munkástüntetés”</p> <p>Pásztor Katalin (ELTE BTK): „Nyugodtan jöhet ide az egész világ. Magyarországnak nem kell szégyenkeznie” – Az 1938-as Nemzetközi Eucharisztikus Világkongresszus előkészületei</p> <p>Dezső Kinga Julianna (DE BTK): Ifj. Révész Imre püspöki működése a korabeli sajtó tükrében (1938–1949)</p>	<p>Helyszín XI. terem Nemzetközi kapcsolatok I. Elnök: Schrek Katalin</p> <p>Schvéd Brigitta (PTE BTK): „A Dance round the Poles” – Lengyelország felosztásainak politikai ikonográfiája kortárs angol médiatermékekben</p> <p>Bordás Bertalan (PTE BTK): Idősebb gróf Andrássy Gyula külpolitikai elképzelései, gondolatai az Osztrák–Magyar Monarchia Európában és hatalmi politikában betöltött szerepéről, 1867–1871</p> <p>Balogh Ádám (ELTE BTK): Brazíliától Egyiptomtól át Ausztráliáig - Az Osztrák–Magyar Monarchia Európán kívüli nemzetközi kapcsolatai</p> <p>Balaton Balázs (SZTE BTK): „Autonómia vagy anatómia”. Macedónia sorsa a brit Balkán Bizottság elképzeléseiben a 20. század elején</p>
12.30 – 14.00	EBÉDSZÜNET	

14.00 – 15.30	<p>Helyszín XII. terem Politikai képviselet Elnök: Schrek Katalin</p> <p>Deák Ádám (SZTE BTK): Csanád vármegye képviselete az 1830. évi országgyűlésen</p> <p>Krizsán Bálint (SZTE BTK): Kormánypartból ellenzék – A magyar konzervatív mozgalom a szabadságharc leverése utáni években (1849–1851)</p> <p>Nagy Ádám (EKKE BMK): A dualizmus kori vidéki választókerületek országgyűlési képviselőinek kollektív emlékezete</p> <p>Suhajné Szoka Margit (DE BTK): Újfehértó 1926-os választói névjegyzéke</p>	<p>Helyszín XI. terem Nemzetközi kapcsolatok II. Elnök: Lévai Csaba</p> <p>Ivancsó Ádám (DE BTK): Bulissa Károly: az irredenta szlovák ügyvéd</p> <p>Turnár Erik (PTE BTK): A német-szovjet kapcsolatok kérdése a szovjet források tükrében 1918–1921</p> <p>Juhász Bálint (PPKE BTK): A „magyar művészet” mint a kultúrpropaganda eszköze Itáliában (1931–1938). Az Aba-Novák Vilmos-eset</p> <p>Uzonyi Anita (DE BTK): A német orientációtól az angolszász barátságig. Újpeéry Elemér szemléletváltásai</p>
15.30 – 16.00	KÁVÉSZÜNET	

16.00 – 17.30	<p>Helyszín XII. terem Politikai-közéleti viszonyok Elnök: Lévai Csaba</p> <p>Csornyij Dávid (DE BTK): A direktóriumok megalakulásának körülményei Bereg vármegyében a Tanácsköztársaság időszakában</p> <p>Floutier Jérémy (SZTE BTK): Az eredet mítoszok és Erdély szerepe az 1945 és 1990 közötti kiadott magyar és román tankönyvekben</p> <p>Bessenyei Vanda (SZTE BTK): Csehszlovák-magyar állambiztonsági kapcsolatok 1948 és 1951 között</p> <p>Apor Attila (PPKE BTK): A késő Kádár-rendszer válsága – Népfelkeléstől a rendszerváltoztatásig</p>	<p>Helyszín XI. terem Magyarországi zsidóság Elnök: Püski Levente</p> <p>Németh Csaba (DE BTK): A Táfler család budapesti ingatlanbefektetései</p> <p>Pap Eliza (SZTE BTK): Az újpesti zsidóság gettósításának lépcsőfokai a fennmaradt Zsidó Tanács összeírásai alapján</p> <p>Kalló Olga Borbála (DE BTK): A humor mint kétélű fegyver szerepe a vészkorszak megítélésében</p> <p>Héjjas Flóra (EKKE BMK): Karinthy Ferenc zsidóképe műveiben</p>
---------------	---	--

AZ ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI

AMRISKÓ-PÁLÓCZI ÁGNES (EKKE BMK)

Pulszky Polyxéna (1857–1921) a dualizmus korabeli női emancipációs mozgalmak úttörője

A kiegyezés utáni Magyarországon a patriarchális családi hatalom által teremtett női kép átértelmezése figyelhető meg. A kiépülő polgári társadalomban bizonyos mértékben elkezdődött a hagyományos női szerepek (anya, feleség, háziasszony) átformálódása. A női munka „modernizálódásának” köszönhetően a családi nemi szerepek átalakultak, mivel a női munkavállalás értelemszerűen a megszokott családi kör elhagyásával járt. A női egyenjogúsítás alig talált támogatóra, a nők felsőbb iskoláztatásához szükséges intézmények megalapításához még mindig hiányzott a törvényhozói szándék. 1861-ben indult el egy kezdeményezés, amikor is megalakult a Magyar Gazdasszonyok Egyesülete, majd néhány évvel később, 1867. május 24-én Veres Pálné Beniczky Hermin (1815–1895) vezetésével létrejött a Nőképző Egyesületet. Innentől kezdve a magyar nők is szervezeten szálltak harcba a jogaik kiterjesztéséért. Ennek az ügynek az egyik vezérszólamója volt Pulszky Polyxéna (1857–1921), aki a társadalmi élet egyik legtevékenyebb mozgatóerejének számított a dualizmus korszakában. Mindenütt jelen volt, ahol valamilyen kulturális vagy humanisztikus támogatásról esett szó. Londonban született, majd a családjával Firenzébe költözött, s végül, amikor édesapja, Pulszky Ferenc 1866-ban amnesztiát kapott, hazatért vele Magyarországra. Tanulmányommal az a célom, hogy a dualizmus korabeli társadalmi nemi viszonyok, valamint a nőket érintő problémák összefoglalásán túl bemutassak egy olyan korabeli köznemesi családot, ahol a korszakban bevett nemi sémák nem feltétlenül a rendszer szerint működtek. Ugyanis a Pulszky családban élő férfi és női családtagok kivételes kapcsolatban (apa-lánya, fiútestvér-lánytestvér, férj-feleség) álltak egymással. Figyelemreméltó, hogy a patriarchális családi uralom által teremtett női passzivitás a Pulszky családban háttérbe szorult, és a nők intellektuális társai lehettek a férfiaknak, a női ész pont olyan fontos és különleges volt, mint a férfiaké. Ebből a támogató családi háttérből elindulva vált Polyxéna a korabeli női emancipációs mozgalmak szervezőjévé. Több cikkében, és előadásban is foglalkozott a nők képzésével, helyzetük javításával, jogaik bővítésével. Még egy hosszabb utazáson is részt vett, a kormány megbízásából Dániába utazott, hogy tanulmányozza Dánia női oktatását, iskoláit, és szociális intézményeit. Annak céljával, hogy mintául szolgálhasson a magyar szociális reformok létesítésében. Forrásaimat az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában található családi levelezés és Polyxéna írásai képezik.

APOR ATTILA (PPKE BTK)

A késő Kádár-rendszer válsága. Népfelkeléstől a rendszerváltoztatásig

1989. január 28-án a Magyar Rádió 168 Óra című műsorának vendége volt Pozsgay Imre, az MSZMP tagja. Itt elhangzott kijelentése szerint az, ami 1956-ban történt: „Egy oligarchikus és nemzetet is megalázó uralmi forma elleni felkelés” volt. A párt vezetését és a nyilvánosságot is váratlanul érte a nyilatkozat, amely a rendszerváltoztatás hazai történetének megkerülhetetlen jelentőségű mozzanata volt. Előadásomban az 1988-as májusi pártértekezlet és az 1989. februárban megtartott KB gyűlés között eltelt időszak eseményeit ismertetem. Elsőként a '80-as évek gazdasági válságát és az arra adott válaszokat kívánom bemutatni a magyarországi helyzetre koncentrálva. Ezt követően a gazdasági válság nyomán kialakult politikai krízis áttekintésére töreksem, különös tekintettel a Szovjetunió belső válságára, majd a Mihail Gorbacsov megválasztása utáni politikai fordulatra. Előadásom végén a magyarországi eseményekre fókuszálok. Kádár János leváltása után az MSZMP megosztottá vált; a konzervatív és reformer szárnyak összezsugorodása Pozsgay Imre nyilatkozatával érte el csúcspontját. Az 1989. februári KB értekezlet mellett, hogy deklarálta azt, hogy 1956 népfelkelés volt, utat nyitott a

demokratikus átalakulás felé. Pozsgaynak a maga által megfogalmazott célokat nem sikerült elérnie. Ennek ellenére a rádióban tett kijelentés a rendszerváltoztatás menetének egyik fontos állomása volt.

BALATONI BALÁZS (SZTE BTK)

„Autonómia vagy anatómia”

Macedónia sorsa a brit Balkán Bizottság elképzeléseiben a 20. század elején

A 20. század fordulóján a még az Oszmán Birodalomhoz tartozó Macedóniát a kortársak a Balkán-félsziget puszkaporos hordójának tekintették. A területet megszerezni kívánó csoportok között az 1890-es évek közepétől felerősödő rivalizálás a századfordulón kiváltotta a térségben leginkább érdekelt nagyhatalmak újabb reformokat célzó beavatkozását. Ilyen körülmények között alakult meg Londonban a Balkán Bizottság, amely számos, a brit politikai és tudományos közéletben jelentős szerepet játszó személyt tudott sorai között. Az 1903-as Illés-napi felkelést követően a Bizottság különböző stratégiák mentén igyekezett nyomást gyakorolni a brit kormányra, hogy aktívabban lépjen fel a macedóniai keresztény lakosok érdekében a nagyhatalmi reformáció keretei között. Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy a Balkán Bizottsághoz tagjaihoz köthető levéltári források és publikációk segítségével felvázoljam a szervezet milyen megoldási lehetőségeket fogalmazott meg a macedóniai probléma megoldása érdekében. Az előadás első felében bemutatom, hogy a Bizottság a nemzetközi ellenőrzés és egy sajátos „home rule” koncepció mellett kardoskodott egészen az első Balkán-háború előestéjéig, míg a világháború alatt és után a nemzeti önrendelkezés koncepciója és a macedóniai identitás csírájának megjelenése jelentette viták prizmáján keresztül kívánták feloldani a terület körül kialakult feszültségeket.

BALIGA VIOLETTA LILLA (ELTE BTK)

Duel Between Famous Cafés and Modern Requests

The Role of Ós-Budavára and Konstantinápoly Budapesten in the Cultural Life of Budapest in 1896

In the 1890s, the leadership of Pest and Buda, in addition to enriching the districts, also paid more and more attention to self-representation. Perhaps one of the most important key elements of this was the Millennium National Exhibition in 1896. The products exhibited in the pavilions presented all areas of Hungarian industry to the visitors. In addition to the exhibition and the spectacular series of events, the guests also enjoyed visiting the complex called Ós-Budavára, which was opened during the exhibition, and was a great success in its first years. At the end of 1895, Károly Somossy, the director-owner of the famous Somossy Orpheum, looked into Ós-Budavára and applied for the leading position of the complex, which was eventually rejected by Ferenc Papp, the chairman of Ósbudavára Ltd. Somossy founded the „counter-foot” of the Ós-Budavára, which was called Konstantinápoly Budapesten, however this place was not as popular as Ós-Budavára, which was built next to the millennium exhibition. During my presentation, I would like to introduce the history of the two complexes to the audience. I would like to highlight the factors that mean success for Ós-Budavára and a failure for Konstantinápoly Budapesten. In addition, I would like to present the relationship of the two complexes to spectacular café life of Budapest, and how can our famous cafés survive this situation.

BALOGH ÁDÁM TIBOR (ELTE BTK)

Brazíliától Egyiptomon át Ausztráliáig Az Osztrák-Magyar Monarchia Európán kívüli nemzetközi kapcsolatai

Magyarországon az Osztrák-Magyar Monarchia Európán kívüli külkapcsolatainak kutatása meglehetősen elhanyagolt területnek számít, annak ellenére, hogy a mai globalizálódó világban a tárgykör számos újabb kutatási lehetőséget rejt magában. Jelen gondolatébresztőnek szánt előadásban általános képet kívánok adni a dualista monarchia transzkontinentális kapcsolatainak főbb jellemzőiről, forrásbázisáról, a témát érintő néhány hazai és nemzetközi kutatásról, tudományos eredményről. A prezentáció második felében négy kontinensre kalauzolom el a hallgatóságot: Ausztria-Magyarországnak Amerikában, Afrikában, Ázsiában és Ausztráliában kialakult nemzetközi kapcsolatait ismertetve röviden. Az előadás érinti az utazástörténet, diplomácia, kereskedelem, kivándorlás, és a Habsburg dinasztikus kapcsolatok témakörét. Emellett szó esik a távoli kapcsolatokban fontos szerepet játszó hadi- és kereskedelmi tengerhajózásról, a világgazdasági változásokról, valamint az ipari-, vasúti- és kikötői fejlesztések jelentőségéről.

BÁRDONICSEK DOMINIKA (PTE BTK)

A „nép ellenségei” és „hazaárulók” hozzátartozói számára létesített lágerek a Gulágon (1934–1953)

Disszertációmban a sztálini szovjet társadalom és diktatúra egy speciális szegmensét vizsgálom. Kutatásom célja a szovjet büntetés-végrehajtási rendszer működési mechanizmusának, a Szovjetunió területéről Gulágra került nők történetének feltárása, a teljes kiszolgáltatottság keretei között az általános viselkedési mintáknak, a lágerek jellemzőinek, az adaptációs és túlélési stratégiáknak az elemzése. Úgy gondolom, hogy a női rabok története újabb képpel járul hozzá a téma árnyalásához, hiszen ők minden tekintetben specifikus helyzetben éltek. A Gulágon számtalan tábor típus volt, köztük ellenőrző-szűrő, átvilágító, rokkantlágerek, de létezett egy sajátos típus is, melyet a „hazaárulók” és „nép ellenségeinek” hozzátartozói számára létesítettek. Előadásomban adatbázis, rendeletek és visszaemlékezések alapján vizsgálom az akmolinszki lágert (Alzsir), illetve a Sziblaglágerek komplexumhoz tartozó tomszki tábor, azok funkcióját, továbbá, hogy mennyire (nem) voltak nyomon követhetőek a Gulág többi lágérében jellemző élet-, higiéniai és egészségügyi körülmények, szabályok és büntetésmódok.

BAUMAN FRUZZSINA KATALIN (ELTE BTK)

Állami temetések a Horthy-korszakban

Milyen gyászszertartást rendeztek a Horthy-korszak kiemelkedő miniszterelnökeinek? Kik részesülhettek állami finanszírozású temetésben? Mi alapján állították össze a gyászszertartást? Kik jelentek-jelenhettek meg a temetésen, melyik állam milyen követ útján képviseltette magát? Milyen kép rajzolódott ki az elhunytáról a sajtóban, filmhíradókban? A rendőrségnek milyen feladatokat kellett ellátnia az eseményen? A halálukkal feledésbe merült az elhunytak emléke vagy éppen ellenkezőleg, kialakult körülöttük egy kultusz? Előadásomban két olyan politikai temetést vizsgálom, akik a Horthy-korszakban meghatározó szerepet tölthettek be. Elsőként Gömbös Gyula miniszterelnök temetésével (1936. október 10.) kapcsolatos eseményeket részletezem, majd ezt követően egy másik kormányfő, a tragikus sorsú Teleki Pál gyászszertartását (1941. április 7.) mutatom be. A referátum alatt igyekszem betekintést nyújtani a korszak állami szervezésű temetéseinek részleteibe, a halál bejelentését követően egészen az elhantolásig. Mind a két temetés vizsgálatakor részletesen kitérek a részvétlívra, gyászjelentésekre, az emlékebeszédre, a sajtóban megjelenő nekrológokra és a filmhíradó tudósításaira.

A temetések bemutatását követően a halál utáni kultuszra és a rendőrségi napi parancsokat is ismertetem.

BESSENYEI VANDA (SZTE BTK)

Csehszlovák–magyar állambiztonsági kapcsolatok 1948 és 1951 között

A második világháború után formálódó kelet-közép-európai kommunista tömb államai közül utolsóként Magyarország és Csehszlovákia kötött egymással barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződést 1949-ben. Ez egyúttal azt is jelentette, hogy a két állam politikai rendőrsége is viszonylag későn, csupán 1948-ban, Jugoszláviának a tömbből való kizárásának évében vette fel egymással a kapcsolatot. A két politikai rendőrség, a magyar Államvédelmi Hatóság és a csehszlovák Státní bezpečnost e legkorábbi időszakban kialakult hullámzó intenzitású viszonyát tekintve megkülönböztethetjük a súrlódásoktól korántsem mentes kooperációt Noel Haviland Field „amerikai kém” ügyében, valamint a meglepően eredményes és jó kollegiális viszonyt mutató operatív technika területén kialakított kapcsolatot. Előadásomban a csehszlovák állambiztonság levéltári dokumentumai alapján mutatom be a két állambiztonsági szerv eddig egyáltalán nem vagy alig feltárt kapcsolatát 1948 és 1951 között, elsősorban a Noel Field-ügyben végzett és a politikai vezetés közt is feszültséget generáló kényszerű együttműködésre és a jóval gördülékenyebb operatív kapcsolatokra fókuszálva. A dokumentumok segítségével ugyanakkor arra is rámutatok, miként látták és értékelték a tárgyalt időszakban a csehszlovák állambiztonsági tisztviselők a magyar „kollégáikat” és azok állambiztonsági munkáját.

BOBAY ISTVÁN ZOLTÁN (KRE BTK)

A mexikói osztrák önkéntes sereg magyarországi katonáinak elbeszélő forrásai

Doktori kutatásom egyik fő célkitűzése a mexikói osztrák önkéntes sereg magyarországi katonáihoz köthető elbeszélő forrásanyagok (naplók, levelezések, visszaemlékezések, interjúk stb.) minél szélesebb körű gyűjtése és szintetizáló feldolgozása volt, ami disszertációm egy fő fejezetét képezi, melyhez Magyarországon, Ausztriában, Belgiumban, az Egyesült Államokban és Mexikóban is végeztem feltárásokat. A kutatás során a hazai történettudomány által ez idáig számontartott 5-6 ilyen jellegű írást, jelentős mértékben sikerült kibővíteni és több esetben beazonosíthatóvá váltak az anonim szerzők által készített írások is. Az 1980-as években Tardy Lajos végzett jelentős vizsgálatokat a témában, azonban munkáját halála miatt nem tudta már befejezni. A neves történész tulajdonába – a katonák leszármazottjai révén – több kiemelkedően fontos magándokumentum is került, melyek a mai napig kiadatlanok. A hagyaték rendezését és digitalizálását fiával, Tardy Jánossal történt megállapodás értelemben a doktori tanulmányaimhoz kapcsolódóan 2017 folyamán végeztem el, így került elő például Habsburg Miksa császár egykori magyar testőrének érkeserűi Fráter Farkasnak a naplótöredéke is. Előadásomban ez irányú vizsgálataim eredményeit szeretném ismertetni.

BODÓ PÉTER (PPKE BTK)

Jenő Lechner's Experiments to Create Hungarian Architectural Style

The theme of the typical Hungarian architectural style appeared at the end of the 19th century. Ödön Lechner was the leading person of this movement who created a very unique style. Several architects followed him, but the new style was not accepted well by the public that time. His nephew, Jenő Lechner (1878–1962) was convinced that only such a style can be successful that is based on historical roots. Therefore he researched the history of Hungarian architecture and found the battlemented renaissance from the 16–17th centuries that bears Hungarian spirit despite its Western origin. From the 1910s

Lechner tried to design all his plans in this Hungarian renaissance style. However after World War I the government preferred the conservative styles to new ones, so Jenő Lechner could not execute his plans. Therefore he changed his mind and made plans in empire style in which he felt the Hungarian spirit, too. Nevertheless to emphasize the national intentions, he used motives of archeological artefacts from the era of the Hungarian Conquest on his buildings. The modern style began to spread in the 1930s and Lechner joined it. Though it was an international movement he was convinced that different nations would use it in different ways. He tried to create the Hungarian modern by using some special motives. Despite his different styles he did not have followers, but his buildings still show his interesting experiments.

BORDÁS BERTALAN (PTE BTK)

Idősebb gróf Andrassy Gyula külpolitikai elképzelései, gondolatai az Osztrák–Magyar Monarchia Európában és hatalmi politikában betöltött szerepéről, 1867–1871

Gróf Andrassy Gyula külpolitikáját leginkább a nyugati határokon létrejövő Német Birodalom és a keletre elterülő cári Oroszország geopolitikai realitása határozta meg. Az 1871-ben kinevezett külügyminiszter igyekezett a Monarchia figyelmét a keleti óriás és a Balkán felé fordítani annak érdekében, hogy elejét vegye egy szláv egységnek, mely hazája integritását veszélyeztette. Korábbi kutatások szerint Andrassy már miniszterelnökként liberális és nacionalista politikát folytatott, azonban később megragadta az alkalmat, hogy a Monarchia fennmaradását az európai erőegyensúly politika koncepcióját felhasználva a szélesebb összeurópai érdekekhez kapcsolja. Milyen hatások befolyásolták külpolitikai elképzeléseit, melyek előrevetíthették külügyminiszteri időszakának (1871–1879) cselekedeteit? E kérdéssel számos történész foglalkozott – ideértve Diószegi Istvánt, Rainer Schmidtet, egyetlen életrajzíróját, Wertheimer Edét, valamint újonnan Tőkéczi Lászlót. Számos olyan önellentmondásokról nem mentes és pontatlan adatokkal rendelkező elbeszélés maradt ránk a külügyminiszter elképzeléseit illetően. Előadásomban korábbi historiográfiai kutatásaim alapján szeretnék a gróf külpolitikai ideáira vonatkozó átfogó válasszal szolgálni. A kutatási eredmények bemutatásán felül igyekszem eloszlatni egy tévhitet, melyet Wertheimer hozott létre az Andrassy-nak tanúsított Ecclectic Reviewban publikált esszéjéről.

BRANDÃO TEIXEIRA, TÁSSIA VERÔNICA (ELTE BTK)

Historical Culture in Brazil in the 19th Century – The Case of Pereira da Costa

The historical field in Brazil began to develop from foreign travelers visiting the former Portuguese colony. However, in the 1930's the emperor of Brazil, Dom Pedro II created the Brazilian Historical and Geographical Institute along the lines of the French institute, and besides the headquarters in the capital of the empire - Rio de Janeiro, several other institutes were also created in the provinces, building a true and strong network of intellectual production. Among these intellectuals linked to the historical institute of the period is the case of Pereira da Costa, born in Pernambuco in northeastern Brazil, Pereira da Costa not only was part of the Historical Institute but also helped in its administration and maintenance. Despite being born without resources and having started working at an early age, Pereira da Costa skirted all these unfavorable aspects in a fruitful career as an intellectual and by the end of his life had produced almost 100 works. From the study of some of his works and his biography it is possible to trace a panorama of how the construction of the historical field in Brazil took place and its idiosyncrasies, understanding how the flow of external influences influenced the historical knowledge of a country outside the great centers such as Europe and the United States.

BUZGÓ GÁBOR (DE BTK)

Az éghajlati anomáliák gazdasági- és társadalmi hatása bihari falvakban a 19. század második felében

Az éghajlati és klimatikus viszonyok gazdasági- és társadalmi hatásának vizsgálata az utóbbi években egyre nagyobb szerepet kap mind a hazai, mind a nemzetközi történelmi kutatásokban. Ehhez a kutatási irányvonalhoz csatlakozva vizsgálatom középpontjába a Bihar vármegyei Nagyléta községet és környékét (Álmosd, Bagamér, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Kokad, Monostorpályi, Vértes) állítva szeretném feltárni, hogy a 19. század második felében jelentkező hőmérsékleti- és csapadék anomáliák hogyan befolyásolták a mikrotérség gazdaságát, illetve a jó és rossz termésévek miként és meddig hatottak a vizsgált falvak demográfiai viszonyaira. A vizsgált mikrotérség keresőinek még az 1900-as népszámlálás idején is több mint 70%-a őstermelésből élt, mely ágazatra az éghajlati anomáliák leginkább hatást gyakorolhattak. Az éghajlati anomáliák azonosításához forrásként az 1840-es évektől a budai csillagtábla mért hőmérsékleti- és csapadék adatokat használok fel, így lehetőség nyílik annak megállapítására, hogy mely évek hozhattak jó, illetve rossz termést. Az egyházi anyakönyvekben fennmaradtak a falvak születési és halálozási adatai, melyekből megállapítható a természetes szaporodás rátája. A jó/rossz termésévek és a természetes szaporodás értékeire vonatkozóan korrelációs számítást végezve elemezhető az éghajlati anomáliák demográfiára gyakorolt hatása.

CSORNYIJ DÁVID (DE BTK)

A direktóriumok megalakulásának körülményei Bereg vármegyében a tanácsköztársaság időszakában

Az őszirózsás forradalom következményeként Bereg vármegyében is megalakultak a nemzeti tanácsok. A vármegye lakossága feszülten élte meg a hatalomváltást. A szociáldemokrata agitáció a háborúban megfáradt vármegyében már 1918 decemberétől egészen a tömegtüntetésig fokozódott. 1918 – 1919 fordulóján a szociáldemokraták pozíciói jelentősen megerősödtek a megyében, és ez hozzájárult ahhoz, hogy a Tanácsköztársaság kikiáltása után pár nap alatt megalakultak a helyi direktóriumok. A direktóriumok megalakulásának körülményeiről bizonytalan ismeretekkel rendelkezünk. Bár 1945 után a szovjet történetírás fontos témája volt Kárpátalja történetével kapcsolatban a Tanácsköztársaság működése, érdemes a kérdést az ideológiai megkötöttségektől mentesen, levéltári források segítségével tárgyalni. Előadásomban szeretném bemutatni, hogyan zajlott a márciusi fordulat Beregszászban, Munkácson és Bereg vármegye falvaiban. Kutatásom fő helyszíne a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár volt, ahol több olyan fondot őriznek, amelyek betekintést engednek az időszak történéseibe. A forrásokból elsődlegesen a települések életének szervezéséről, közigazgatási és társadalmi helyzetéről szerezhetünk információt. Bemutatom, mik voltak a lokális társadalmi és politikai előzményei és feltételei a tanácsshatalom létrejöttének. Előadásomból kiderül az is, hogy a megye népessége hogyan viszonyult a tanácsok megalakulásához, mennyire járult hozzá vagy épp próbálta megakadályozni azt, milyensikere volt a szocialista tanoknak a vármegye lakosságának körében, és arról is esik szó, hogy kik voltak azok a kulcsfigurák, akik közreműködtek az eszme elterjesztésében.

DALLMAN KRISTÓF (PTE BTK)

Changes in the educational systems of the Jesuit high schools in Hungary in the period between 1867–1948

The focus of my PhD research in the history of education is the manifestation of the educational principles of St. Ignatius of Loyola, in the 19th and 20th centuries, through the examples of Jesuit high schools in Hungary. The Society of Jesus, a Catholic monastic order founded in 1534, has been concerned with education since its beginnings. The Ratio Educationis, a universal curriculum developed

in the last years of the 16th century, laid down the basic principles of education and schooling for centuries. From the late 18th century onwards, the role of the state fundamentally changed the framework for education policy and organisation. In my presentation, I will use the example of the Jesuit high schools of Kalocsa and Pécs, to illustrate the sometimes path-finding, sometimes guiding role of Catholic schools in Hungary from the period of the Reconciliation until the school closures generated by the XXXIII. Act of 1948. In the course of the presentation, I will primarily conduct a comparative analysis of Jesuit educational regulations at school, provincial and religious order level, as well as of educational legislation and curricula in Hungary during the period.

DÁVID BENJÁMIN (SZTE BTK)

Nagy Háború és hadigondozás Az első világháborús hadigondozottak Gyomán és Endrődön

Magyarország területéről közel 4 millió katona vonult be az első világháború során, melyből közel 660 ezer főre tehető az áldozatok, 800 ezerre a sérültek és 660 ezer főre a hadifoglyok száma. A háború legnagyobb vesztesei azok a családok voltak, akik a háború során elveszítették férfi családtagjaikat. A hadigondozottak (hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák) az adott országok szociális rendszerét új kihívások elé állították, ugyanis az elesett vagy megsérült katonák után folyósított segélyek nem tudták fedezni a családok mindennapi szükségleteit. Kutatásom középpontjában Gyoma és Endrőd települések I. világháború következtében végbement társadalmi folyamatai állnak. (Fontos megjegyezni, hogy a vizsgált időben Gyoma és Endrőd két különálló község volt, majd az 1982. évtől, az összevonást követően, találkozhatunk Gyomaendrőd településsel.) Előadásom elkészítéséhez a Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltárában található Gyoma Főszolgabírói, Gyoma község Hadigondozási és Békés megye Alispánjának hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák iratait vizsgáltam. Prezentációmban azt kívánom bemutatni és összehasonlítani a primer források segítségével, hogy a Nagy Háború alatt és az azt követő években Gyoma és Endrőd községben hányan, miként és milyen formában részesültek hadigondozásban, mindezt úgy, hogy hogyan valósult meg a hadigondozottak támogatása.

DEÁK ÁDÁM (SZTE BTK)

Csanád vármegye képvisellete az 1830. évi országgyűlésen

Az 1830. évi országgyűlés a maga négy hónapjával az egyik legrövidebb rendi országgyűlések közé tartozik, azonban a szeptembertől decemberig tartó diétán számos fontos esemény történt. Előadásomban Csanád vármegye követutasításain, a követek országgyűlési tevékenysége, valamint követjelentései alapján szeretnék egy átfogó képet adni az 1830. évi országgyűlés legfontosabb eseményeiről. Ez az országgyűlés a rövidege miatt mégis kiemelkedő, hiszen ekkor koronázták királlyá I. Ferenc (1792–1835) fiát, V. Ferdinándot (1830/35–1848). A koronázás kérdésében számos vita alakult ki, amelyben a csanádi követek is aktívan részt vettek. Az országgyűlés másik fő tárgya a katonai újoncok megajánlása volt, amely éles vitákat generált, hiszen az uralkodó ötvenezer újoncot kért a magyar rendektől. Csanád vármegyét Tököly Péter első alispán és Nyéky Mihály helytartótanácsi titkár képviselték ezen az országgyűlésen, az ő életükbe is betekintést nyújtok röviden.

DEZSŐ KINGA JULIANNA (DE BTK)

Ifj. Révész Imre püspöki működése a korabeli sajtó tükrében (1938–1949)

Ifj. Révész Imre püspöki működése túlmutat azokon az egyházi kereteken, amiben egy református egyházkormányzó alapvető funkciója és az egyházi közegben végzett szolgálata meghatározható. Révész 1938-1949 között volt a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke, s ő maga úgyfogalmazott erről az időszakról, hogy neki jutott osztályrészül „egy régi világ összeomlásának és egy új világ lassú kiépülésének gyötrelmes problematikáját gondolatilag és gyakorlatilag hordozni, e tekintetben a helyes magatartást (...) mások számára is irányadó vonzóerővel képviselni”. Az általa megfogalmazott mondat egyértelmű utalás azokra a megpróbáltatásokra és kihívásokra, amelyekkel ebben az átmeneti időszakban szembe kellett néznie, gyakran olyan közéleti szerepet is vállalva, ami nem feltétlenül következik egyházkormányzói mivoltából. Püspöki működése teljes egészében lefedi a 2. világháború időszakát, az Ideiglenes Nemzeti Kormány felállításának átmeneti periódusát (melyben tevékenyen részt vett), illetve a kommunista hatalomátvételnek, így Rákosi-diktatúra kialakulásának éveit is. A korszak sajátosságaihoz fakadó komplex püspöki működést kiválóan dokumentálták a korabeli heti- és napilapok, mind az országos, mind a regionális sajtóorgánumok tekintetében, mi több a tengerentúlon megjelenő magyar nyelvű újságok is hírt adtak a honi egyházi élet legfontosabb eseményeiről. Előadásomban a 10 és fél éves püspökség sajtómegjelenéseiről és az azokból levont következtetésekről szeretnék beszélni, kevésbé a cikkek tartalmáról, s sokkal inkább a vizsgálat során tett megállapításokat fókuszba helyezve.

FLOUTIER, JÉRÉMY (SZTE BTK)

Az eredet mítoszok és Erdély szerepe az 1945 és 1990 közötti kiadott magyar és román tankönyvekben

Erdély, mint kulcsfontosságú terület a román és a magyar nemzetépítésben éles vitákat gerjesztett és gerjeszt a két nemzeti narratíva között az elmúlt 200 évben. Egyedül Erdély összpontosít ilyen erejű érzelmi kötődést a legkorábbi időktől, napjainkig. Annak dacára, hogy minden egyes korszakrendelkezik a saját emlékezeti ellentétével, a nézeteltérések különösen meghatározónak bizonyultak az eredetmítosz körül, valamint arról, hogy melyik nép telepedett le elsőként Erdélyben. Ennél fogva, az előadás célja az, hogy megvizsgálja a második világháborút követően hatalomra kerülő kommunista pártok hozzáállását, illetve változásait ebben a témakörben a rendszerváltásig. Romániában akárcsak Magyarországon, 1945 után elszámoltatásra kerülnek a két világháború közötti mítoszok, mint a székely-hun rokonság vagy az Erdélyen alapuló tiszta dák-római származás. Ezen a téren az 50-es évek végéig a két ország konvergálása tapasztalható, többet között a szláv befolyás folyamatos túlhangsúlyozásával, a történelem szélsőséges leegyszerűsítésével és sematizálásával a kijelentett „testvériség a szocialista népek között” jegyében. A nemzeti hagyományok újra beiktatásával – különösképpen Romániában –, egyaránt elmélyülnek a nézeteltérések. Párhuzamosan, romlanak a viszonyok a román és a magyar párt között, az erősödő román nacionalizmus, a magyar társadalom egyre több figyelmet szentel a romániai magyarság iránt, valamint a kommunizmus külön értelmezése miatt. E folyamatok kézzelfogható hatást gyakoroltak a tankönyvek tartalmára, mind a saját történelmi elbeszélést illetően, mind a „riváliséről”.

GÁVA SZABINA (ELTE BTK)

A történelemtankönyvek nőképe

Van-e a történelemtankönyveknek nőképe? Megjelennek-e a nők a 21. századi magyar történelemórákon vagy csak a férfiak? Van-e összefüggés/ellentét a tankönyvek tartalma, a történelemtanár által tanított anyag, a kerettanterv és az érettségi követelmények között? Ezekkel a kérdésekkel foglalkozik a kutatás első része, melynek témája a középiskolai történelemtankönyvekben

megjelenő nőképek vizsgálata: milyen módon, milyen szerepekben, hogyan és hányszor jelennek meg a nők a könyvekben, mit tanulnak a magyar 11. és 12. évfolyamos diákok a nők történetéről a gimnáziumi tankönyvekből? Hogyan változnak ezek az évek során mind a kerettantervekben, mind a tankönyvekben? Az elemzés tárgya három (nem egyidejű megjelenésű) tankönyvcsoport 11. és 12. évfolyamos tankönyvei. A tankönyvelemzés módszertanát felhasználva tartalomelemzéssel, gyakoriság- és terjedelemelemzéssel valósul meg a tankönyvek vizsgálata, továbbá a nével megnevezett nők és férfiak konkrét számát is összevettem. A kutatás második részében egy országosnak mondható kérdőív bemutatása és elemzése történik. A kérdőív a magyar középiskolákban tanító történelemszakos pedagógusokat célozta meg. Célja volt, hogy felmérje a nőtörténet tanításának helyzetét Magyarországon. Az adatgyűjtés 2021. tavaszán történt. Összesen 117-en töltötték ki, minden megyéből érkezett válasz. A kérdőív a tanárok véleményéről, gondolatairól, javaslatairól kérdezett a nőtörténet tanítását illetően.

GLIGA EVELIN (DE BTK)

Egy személyiségvizsgálat első lépései – Erzsébet császárné

Előadásom Erzsébet császárné személyiségének felvázolására tesz kísérletet, annak függvényében, hogyan változott meg a császárné hozzáállása, habitusa az 1867-es kiegyezésben betöltött szerepének beteljesedésével. Az előadás célja bemutatni, hogyan született meg az a Sisi, akit leginkább lovai és falkavadász társai körében láthattak az emberek az 1870-es és 1880-as évek során. Az elemzés igyekszik primer források felhasználásával létrehozni a császárné portréját, amelyek közül ki kell emelni Erzsébet verses naplóját, Festetics Mária naplóbejegyzéseit, Mária Valéria naplóját, Rudolf főherceg levelezését és Ferenc József Erzsébettel folytatott levelezéseit is. Az előadás ezen felül igyekszik felhívni a figyelmet az ego-dokumentumok széleskörű felhasználhatóságára és történetírói hasznára, illetve arra, hogy egy-egy portré létrehozásában mennyire fontos szerep jut a pszichohistóriának.

HÉJJAS FLÓRA (EKKE BMK)

Karinthy Ferenc zsidóképe műveiben

A „zsidókérdés” Karinthy Ferenc-féle egyéni szempontú elemzése és értelmezése során közelebb kerülhetünk egy Kádár-kori tabutéma nyilvánosság előtti (megjelent szépirodalmi művekben megjelenő) és a nyilvánosságon kívüli (naplóban megfogalmazott) megjelenési formáihoz. Az ilyen jellegű megközelítési mód az első és a második nyilvánosság Kádár-kori megnyilvánulási módjának vizsgálatához szolgálhat adalékkul. Karinthy Ferenc író, dramaturg a II. világháború után talált rá írói „hangjára”. Művei a Rákosi-érában és a Kádár-korban egyaránt megjelentek. Munkásságának jelentős részében a realizmus műfaját követte, sok szempontból saját élményeiből dolgozott. Zsidóképének mélyebb megismeréséhez jelentenek kitűnő forrást regényei és elbeszélései, valamint az 1967 és 1991 között vezetett naplója. Ezekben a különböző jellegű forrásokban élesen kirajzolódnak szerzőjének a zsidósággal kapcsolatos ambivalens érzései. Az első olvasatra antiszemitának tűnő Karinthy Ferenc nézetének megértéséhez az egész életművet ismerni kell, hiszen mindennek kiindulópontja saját zsidósága, pontosabban annak elutasítása volt. Ez olyan megoldatlan problémának bizonyult számára, amellyel egész életében – változó intenzitással – viaskodott. Előadásomban a napló néhány zsidó vonatkozású részének felvillantása után Karinthy Ferenc regényeiben megjelenő zsidóképre koncentrálok – hét mű ismertetésén keresztül –, valamint igyekszem bemutatni, hogy alapvetően az irodalomtörténeti vizsgálódás tárgyát képező források hogyan használhatók fel egy történeti, eszmetörténeti jellegű kérdéskör megvilágításához és értelmezéséhez.

HUNYADKÜRTI SOMA (ELTE BTK)

The „Populist” Intellectual: autonomous or organic?

One of the neglected aspects of the research on the history of the Hungarian populist or *narodnik* movement (magyar népi mozgalom) have been the internal conflicts – political, personal and artistic – between the prominent members of that movement. Analyzing the early populist concepts can help us understand the later development of the Hungarian *narodnik* activity, including the expolaration of villages (falukutatás) or the movement for the colleges of the people (népi kollégiumi mozgalom). With my proposed presentation I intent to reconstruct the debate of László Németh and Géza Féja during the 1930's, which is the most characteristic example of two differing concepts in the socio-political strategy of the populist movement. With his third way theory („socialism of quality”), Németh represented the humanistic or universalistic, middle class-based approach toward social reform, while Féja insisted – in accordance with the „national radicalims” of the Miklós Bartha Society) on the necessity of structural (i. e. peaceful) peasant revolution in interwar Hungary. The dispute is not a particular problem of Hungarian history, but it is part of the exchange of views on the social function of intellectuals in interwar Europe. Julien Benda, Paul Nizan, Antonio Gramsci and many others argued for the prominent role of intellectuals in the political movements of the age, facing social oppression, totalitarian mass-movements and international challenges. As my presentation will show, Németh's thought is connected to the autonomous (or moralistic) theories of intellectuals, and Féja's conception is an alternative agrarian populist form of organic intelligentsia based on the idea of the qualities of traditional peasant society.

IVÁNCSÓ ÁDÁM (DE BTK)

Bulissa Károly: az irredenta szlovák ügyvéd

Az 1920-ban darabjaira hullott Magyar Királyság egy etnikai szempontból rendkívül heterogén állam volt. Az ország egyes vidékein párhuzamosan akár 3-4 jelentősebb nemzetiség is élt egymás mellett, és szimbiózisban egymással. Az évszázadokon át tartó együttélés és vegyesházasságok révén a lakosság egy jelentős része nyelvében, kultúrájában, és identitásában több nemzetiséghez is kötődött. Közülük az első világháborút követő bizonytalanságot sokan úgy élték meg, mint egyfajta válaszüti elé állást, amelyben dönteniük kellett, hogy melyik felüket adják fel a másik javára. Ez a fajta identitásválság a háborút követően érdekes mozgalmakat, valamint izgalmas életpályákat eredményezett. Előadásomban egy olyan személy életútját kívánom bemutatni, aki 1883-ban az Abaúj-Torna vármegyei Encsen született egy római katolikus szlovák családban, majd pár évvel később a családjával Eperjesre költözött, ahol a város elmagyarosodó légköre magával ragadta őt. Bulissa Károly joghallgatóként már egy elkötelezett magyar fiatalnak tűnt, aki az Eperjesi Evangélikus Kollégium diákságának egyik szószólójává, majd praktizáló ügyvéddé vált. A világháborút követően előbb az integritáspárti Kelet-Szlovák Nemzeti Tanács budapesti küldöttje, majd a következő két évtizedben a revizionista célokat támogató csoportok tagja lett. Kiváló kapcsolatteremtő képessége, és közéleti aktivitása révén a semmiből teremtett egy tisztességes egzisztenciát Budapesten.

JUHÁSZ BÁLINT (PPKE BTK)

A „magyar művészet” mint a kultúrpropaganda eszköze Itáliában (1931–1938) Az Aba-Novák Vilmos-eset

1934-ben Antonio Maraini-t – az olasz fasiszta rendszer egyik emberét és a velencei biennálékurátorát – bízta meg az olasz állam, hogy a modern itáliai művészetet egy közép- és kelet-európai vándorkiállításán keresztül, diplomáciai áruként mutassa be. Mindemellett a nemzetközi politikai kapcsolatokat kihasználva Maraini-nek az olasz nemzeti kultúrfőlényt kellett hirdetnie ezeken a kiállításokon keresztül. A kultúrfőlény a magyar revíziós politikának is az egyik kulcsszava volt. A

„szükség politikáját” követve 1931 és 1938 között itáliai magyar állami intézmények (Milánói Magyarok Egyesülete, Olaszországi Magyarbarátok Egyesülete) és privát vállalkozások (Szépművészeti Kiállítások Helyisége, Selinkó Géza) próbálták bevezetni a magyar modern művészetet az olasz műkereskedelembé. E művészek közül Aba-Novák Vilmos volt a legismertebb. Noha a kedvező sajtókritika, és az állami vásárlások ideális reklámot biztosítottak, még túl korai lenne sikeresnek nevezni ezeket a tárlatokat. Ennek fényében előadásommal azt fogom aláhúzni, hogy milyen diplomáciai, társadalmi, kapcsolattörténeti, és műkereskedelmi okai voltak ennek a 8 évig tartó kultúrpolitikai projektnek az olasz – magyar kapcsolatok tükrében.

KALLÓ OLGA BORBÁLA (DE BTK)

A humor, mint kétélű fegyver szerepe a vészkorszak megítélésében

A Dr. Nyiszli Miklós életpályáját feltáró kutatásaim során már felszínre kerültek a fekete humor sajtópropaganda által közvetített, támadó jellegű megnyilvánulásai. A korábbi megállapítások új kontextusba helyezésével azonban lehetővé válik, hogy a humor e változatára vonatkozó elsődleges, főként negatív töltetű asszociációink a túlélési stratégiaként való alkalmazhatóság keretében árnyaltabb képet öltsenek. A humor rövid, elsősorban Sigmund Freud elméleteire alapozó definíciójának meghatározását követően, az öniróniával és a gúnnal történő összekapcsolása révén rajzolódna ki a fekete humor pozitív és negatív hozadékai. Ez a kettősség figyelhető meg a koncentrációs táborokban a foglyok által a túlélés érdekében alkalmazott önirónia, valamint az örök részéről viccesnek szánt megaláztatások esetében. A humor említett, szélsőséges kifejeződésének lehetőségeit tükrözi továbbá Királyhegyi Pál Első kétszáz évem című memoárjának megfogalmazási módja, valamint a Nyiszli Miklós személye és visszaemlékezése ellen irányuló, a Ludas Matyi hetilap éles bírálatot közvetítő karikatúráinak hada is. Végül kitekintésképpen a 21. században az online térben terjedő, digitálisan manipulált képek és mémek elemzése sem elhanyagolható. A képek eleinte például a Pokémon GO nevezetű játék bizonyos karakterének bevonásával, a valóság és a fikció ötvözetével bagatellizálják el a vészkorszak eseményeinek jelentőségét, melynek következtében egyes mémek fokozatosan a holokausztagadás irányába mutatnak.

KÁZMÉR LÁSZLÓ (DE BTK)

Sajtószenzáció volt-e a 2. magyar hadsereg pusztulása?

1943 január 12-én megindult a szovjet támadás a 2. magyar hadsereg ellen. A Magyar Királyság legnagyobb és a lehetőségekhez képest legjobban felszerelt katonai szervezetét a Vörös Hadsereg néhány nap alatt megsemmisítette. A több tízezres véres veszteség nem maradhatott titokban. Az Ullien-Reviczky Antal által vezetett főszerkesztői értekezleteken azonnal fő témává vált a hadsereg elvesztése. A sajtó orgánumainak kellett felkészítenie a nemzetet a fájó eseményekre, hogy kellő lelki erővel fogadja a fronthíreket és a hazaérkezőket. Kutatásomban kvalitatív és kvantitatív módszerekkel azt vizsgálom, hogy a főszerkesztői értekezleteken elhangzott iránymutatások miként valósultak meg különböző napilapokban. Meddig és milyen módon jelentek meg – jelenhettek meg – a hadsereg helyzetét taglaló információk. A kutatás alá vont orgánumok közt van az Új Magyarország, Függetlenség, 8 Órai Újság, Pesti Hírlap, Nemzeti Újság, Magyarország, Magyar Nemzet, Népszava és az Újság c. napilapok. Összehasonlító elemzésből kirajzolódik a tájékoztatás és a befolyásolás iránya, valamint képet kaphatunk a gyszáfeldolgozás publicisztikai vetületéről.

KOVÁCS GYULA (DE BTK)

Az 1930. szeptemberi debreceni „munkástüntetés”

Debrecen a két világháború között nem volt igazi ipari város, az ipari üzemeket érintő válság mégsem kerülte el. A világválság felfutásának idején, 1930 szeptemberében egy tüntetéssorozat rázta meg Magyarország városait, amiket ugyan a szociáldemokraták szerveztek, de az események helyenként, főleg a fővárosban túlnőttek rajtuk. A budapesti tüntetés volt az, ami ugyan erőszakos cselekményeivel a figyelem középpontjába került, miközben Debrecenben is volt egy tüntetés. Mik lehetettek az okai annak, hogy míg a budapesti tüntetés országos sajtófigyelmet vívott ki magának, a debreceni eseményre alig figyelt valaki? Miért volt az, hogy a debreceni megmozdulás inkább volt tekinthető egy kormánypolitika ellen tiltakozó „békés sétának”, mint tüntetésnek? Miért viszonyultak hozzá mérsékelten a helyi ipari munkások? Kik voltak azok, akik részt vettek ebben az eseményben vagy távolmaradtak tőle? Hogyan kezelték a helyi rendfenntartó szervek és a média, valamint a Vásáry István által irányított polgármesteri hivatal a tüntetést, annak előzményeit, lefolyását és következményeit? A téma feldolgozása során alapvetően a kapcsolódó szakirodalmat, a helyi sajtót, a vitézi széki és rendőrségi jelentéseket használok.

KOVÁCS-SZÉPVÖLGYI ENIKŐ (SZIE ÁJK)

Szegényügytől az állami gyermekvédelemig

A gyermekvédelem komplex, több jogágra kiterjedő, a hatáskörrel rendelkező szervek e téren történő működését összehangoló szabályozása Magyarországon a dualizmus korában jelent meg. A jogalkotás a gyermekszemléletben bekövetkező változást tükrözte, elismerést nyert, hogy a gyermekek az életkorral összefüggő fizikai- és lelki sajátosságai miatt megfelelően többetvédelemre szorulnak. A teljesség igénye nélkül a vonatkozó szabályozás sorából megemlíthetők a kisdédóvásról, a népiskolai közoktatásról, az ipari gyermekmunkáról, a gyámhatóságról és az állami gyermekmenhelyekről szóló törvények, továbbá a fiatalokorra vonatkozó speciális büntetőjogi szabályozás is. Az előadás jogtörténeti szempontból mutatja be a szűkebb értelemben vett állami gyermekvédelem belső történetét, amely a fejlődési ívet, amely a gyermekvédelem községi kötelezettséget képező szegényügyi rendezésétől az elhagyott gyermekekről történő állami gondoskodás létrejöttéig terjed. A gyermekek elhagyottnak nyilvánításával az állam a családi életbe történő hatósági beavatkozást tette lehetővé. Ezzel összefüggésben szükséges az önkényes beavatkozást gátló garanciák meglétének vizsgálata, valamint a vonatkozó jogi szabályozás és az elhagyottak nyilvánítására irányuló hatósági gyakorlatot összevetése.

KRIZSÁN BÁLINT (SZTE BTK)

Kormánypartból ellenzék

A magyar konzervatív mozgalom a szabadságharc leverése utáni években (1849–1851)

Az 1848-as forradalom következtében létjogosultságát elvesztő Konzervatív Párt 1848 és 1849 folyamán élesen szembehelyezkedett az első felelős magyar kormány politikájával. Forradalomellenes hangnemi eredményeképpen ellenzékbe szorultak, ám ezzel párhuzamosan kapcsolatot kerestek a bécsi kormánnyal. Véleményüket memorandumok, majd sajtócikkek és röpiratok formájában fejtették ki, céljuk egy egységes mozgalom kialakítása lehetett. Előadásomban – sokszor egyedi – politikai álláspontjaikat mutatom be, megvizsgálva több, a neoabszolutizmus időszakában általuk készített és megjelentetett dokumentumot. Legjelentősebbnek 1850-es memorandumuk tekinthető, melyet huszonnégy aláírással láttak el; ezen kívül főként egyéni gondolataikat fejtették ki a sajtóban, illetve a már említett német nyelvű röpiratokban. Kutatásaim alatt kísérletet tettem arra is, hogy megvizsgáljam a Bécsből irányított birodalmi kormányzat és a konzervatívok viszonyát. A konzervatívok hiába próbáltak tárgyalást kezdeményezni a hatalommal, a hivatalos egyeztetésektől a kormányzat elzárkózott, és

offenzívát indított az egyetlen legitim magyarországi politikai erő ellen. Elsősorban arra a kérdésre keresem a választ, a megvizsgált források alapján mennyire tekinthető egységesnek a magyarországi konzervatív mozgalom az 1850-es évek elején.

KUSNYIR KRISZTINA (DE BTK)

„Se kovács-legény nem voltam, se mint művész nem számítottam...” Győri Elek (1905–1957) naiv festő önéletírásának történeti etnográfiai elemzése

A két világháború között Magyarországon a nemzetállami önállósodást és a magyar nemzeti karaktert hangsúlyozó ideológia vált népszerűvé, amely bekebelezte azokat az alkotókat, akiket a sajtó östehetségnek, az 1960-as évektől a szakirodalom utólag naiv művészeknek, újabban autodidakta művészeknek nevez. A nem hivatásos művészek helytelen megnevezése és besorolása az intézményesült képzőművészet és népművészet körébe számos félreértéshez vezetett, amely nemcsak vélemények ütközését generálta a sajtóban, hanem az érintettek életére közvetlenül is hatást gyakorolt. Az ekkor felfedezettek egyike volt a tiszaladányi származású Győri Elek (1905–1957), aki 1951-es önéletírásában fejtette ki, hogyan próbált meg festővé válni és akként érvényesülni a kritikák és az östehetségek negatív megítélése ellenére. A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek Adattárában található kézirat elemzésével Győri alkotásra való motivációi szintén megismerhetők. Mindezek bemutatására kerül sor a téma mikro-és makrotörténeti vonatkozásait részletezve.

LAKATOS DORINA (ELTE BTK)

Nők az Államvédelmi Hatóságban

1945-ben a szovjet megszállást követően Magyarországon megalakult a Politikai Rendészeti Osztály, amely a következő években nem csupán nevét illetően változott, de hatáskörében is. Eredeti feladatán, a háborús bűnösök felelősségre vonásán túl a következő években a kommunista párt hatalmát hivatott biztosítani. A korabeli államvédelem mára feldolgozott téma, a szakirodalma gazdag, azonban a kérdés nem tisztázott, hol és hogyan helyezkedtek el a nők a szervezetben. Kutatásom tehát a kommunista állambiztonsági szerv azon aspektusát vizsgálja, hogy a nők milyen szerepet töltek be ennek életében. Jelen előadásomban pedig azt tervezem összefoglalni, milyen tevékenységeket végeztek a nők, mire terjedhetett ki a hatáskörük. A felvetés azért érdekes, mert meglehetősen széles körben „alkalmazták” őket: az adminisztrációtól a börtönőrökig majdnem minden területen találkozhatunk velük. Az előadás első részében röviden tervezem vázolni, kik voltak ezek a nők, miért fogadta őket magába a rendszer, a fő részben pedig az általuk végzett feladatokat mutatom be. A vizsgálatok alapját az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában fellelhető iratok adják, időben pedig az 1945–1956 közé eső éveket vettem figyelembe.

LENGYEL ÁDÁM (SZTE BTK)

Erwin Rommel és az Auftragstaktik

Az Auftragstaktik (küldetésorientált vezetés) a porosz seregek 1800-as évek második felében elért sikereiben igen jelentős szerepet játszott. Azonban az Auftragstaktik több mint egy szimpla taktikai eszköz, az egész német háborús filozófiát áthatja és komoly hatást gyakorolt a későbbi német katonai gondolkodókra és főtisztekre. Ezek ellenére gyakran elfelejtik, hogy ez a katonai felfogás tovább élt az első világháború alatt és után is és nagy szerepet játszott a német sikerekben a második világháború során. Előadásomban ezt szeretném bemutatni mindkét világháborúban Erwin Rommel egy-egy akcióján keresztül. Az első esetpélda keretében az 1917. október 24-én kezdődött 12. isonzói csata során, az elővéd parancsnokaként végrehajtott akcióit mutatom be, és hogy Rommel beosztott tisztként hogyan

élt a rá bízott hatáskörrel és önállósággal azért, hogy a szemben álló olasz erőket a lehető legtöbb szorítsa vissza állásaikból. A második esetpéldában pedig az 1941. tavaszán végrehajtott „agresszív harcfelderítésnek” indult, végül Tobruk ostromzár alá vételével végződött német-olasz támadást elemzem, ahol Rommel, immár altábornagyként szintén alkalmazta az Auftragstaktik elveit – mind feletteseivel szemben, mind pedig beosztott tisztjeinek instruálása során. Előadásomhoz felhasználom Helmuth von Moltke Auftragstaktikra vonatkozó írásait, a Wehrmacht második világháborús, a csapatok vezetéséről szóló kézikönyvét, továbbá Erwin Rommel első és második világháborús visszaemlékezéseit

LENGYEL ÁKOS (EKKE BMK)

Komáromi nemesi társadalmi réteg kutatásának részeredményei Komáromi szekeresszék a 19. században.

Az előadás témája megegyezik a doktori disszertációm kutatásának témájával. A kutatás Komárom szabad királyi városában élő nemesek mindennapi életét tárja fel és a városi nemesek reprezentációját vizsgálja, ami Komáromban elsősorban a városi bandériumban jelent meg. Ők a várost, a jeles ünnepségeken, egyenruhaszerű díszviseletükben, lovasbandériummal képviselték, emellett gyakran fogadták a városba érkező prominens vendégeket. A bandériumot alkotó nemességet Komáromban „szekeresszéknek” nevezték, ez a megnevezés azonban a dualizmus időszakában (már) nem egy konkrét foglalkozást jelölt, hanem a városon belül élő társadalmi réteget neveztek meg általa. Kutatásom eredményei azt mutatják, hogy a gazdák, anyagi helyzetüket tekintve, differenciált csoportot alkottak ugyan, de a város bizonyos kereskedelmi ágait, családi – házassági – kapcsolathálózatukkal akarták lefedni. Ennek alapján egy endogám csoportot alkottak. A kutatás során vizsgálom a családi kapcsolathálózat fejlődését, ennek során elemzem a felekezeti és foglalkozási viszonyokat változását. Az elemzések másik alappillére a nemesek városon belüli státusza, tehát annak meghatározása, hogy hányan vétettek fel a polgári rendbe, hányan tartották meg a nemesi státuszukat a városfalakon belül, ami azonban már további kérdéseket megfogalmazásához vezet.

LÓRINCZ ANDREA (ELTE BTK)

1. emelet, 9. sor, 4-5. szék, balközép (színház)politikai irányváltás a második világháború után két színész párhuzamos életrajzán keresztül

Gobbi Hilda, „az új közélet apostolnője”¹ és a nyilas színigazgató, „Kiss Feri matracának”² gúnyolt Bakó Márta életútja 1944-ben fonódott össze véglegesen: kettőjük sűrű tartó személyes és szakmai ellentétét, egymásnak feszülését már az első közös fellépésüket követő „ügyetlen megfogalmazású”,³ kettőjük művészetét szembeállító kritika megpecsételte. A háború alatt a baloldal iránt elkötelezett Gobbi illegalitásba kényszerült, a jobboldallal hírbe hozott Bakó karrierje csúcsát élte. 1945 mindkettőjük életében fordulópontot jelentett: úgy tűnt, végérvényesen elválik, melyiküket fogadja be és melyiküket taszítja le az új, „demokratikus” színpad. Az 1945-51 között lezajló igazoló bizottsági eljárásokon, képességvizsgákon, B-listázásokon, szocialista szemléletű intézmény(át)alakításokon át érzékeltethető az a színházpolitikai változások, amelyeknek mindketten résztvevői, alakítói, megélői – és amelyeknek egyikük látszólag nyertese, másikuk vesztese. Párhuzamos életrajzukon át végigkísérhető az átmenet éveinek nem csak színházpolitikai, de a politikai, társadalmi változásai is. Az előadás háttérét a színésznők és kor-és pályatársaik ego-dokumentumai, a sajtó híradásai, illetve az ÁBTL, a BFL, a(z) MNL, valamint az OSzMI által őrzött iratok szolgáltatják.

MAHMADA, ALI (DE BTK)

The Evolution of British Commercial Diplomacy in the Near East 1869–1914

In the second half of the 19th century, Europe went through a second industrial revolution that accelerated changes in science, technology, and industry spurred economic growth. Improvements in steel production have revolutionized shipbuilding and transportation. The development of railways, the invention of the internal combustion engine, and the generation of electric power contributed to the growth of Europe's industrial economies and compounded their need to seek new areas of expansion. This industrial development has created colonial and commercial competition among the major powers. All of them were looking for a short way to reach the Indian Ocean. As for ages, European commercial ships took long distances to reach India. Thus, European powers found it necessary to build the Suez Canal in 1869, which reduced some 4,500 miles of distance between Europe and India. The emergence of Germany as a strong European power after the unification of 1871 and its commercial and political incursions into the Near East have heightened British anxiety about its economic interests in the Ottoman Empire. For example, in 1880, Germany formed a relationship with the Ottoman Empire that led to a concession on building the Berlin-Baghdad Railway project. Moreover, the emergence of oil in Mesopotamia and Persia significantly increased the importance of the Near East for filling European economic needs. As this region was located on the British trade route to India, it was clear that Britain would be one of the first competitors to control the region commercially. The momentous decision to transition the Royal Navy from coal to oil was decided, and efforts were made to ensure the flow of oil. This resulted in the establishment of the Anglo-Persian Oil Company in 1909 and the Anglo-Ottoman Concession of 1913.

MOLNÁR GYÖNGY (ELTE BTK)

A főváros magyarosodása a Gerbeaud család nyelvhasználatán és magyar érzelművé válásán keresztül

A Gerbeaud cukrászda és a névadó Gerbeaud Emil egyaránt fogalomként váltak Budapesten, az egész országban és külföldön is. A Svájc-ból Budapestre érkező cukrászmester rövid időn belül lett az ország legismertebb cukrásza és vált a magyar cukrászipar szimbólumává. Már a 19. század elejétől megfigyelhetjük, a német ajkú pesti lakosság körében a generációk alatt végbemenő magyarosodást, ami a magyar nyelv egyre gyakoribb használatában is megmutatkozott. A letelepedő Gerbeaud család számára is a kulturális asszimiláció kulcsa a magyar nyelv mielőbb elsajátítása volt, amelyet a magyar érzelművé válás követett. A Gerbeaud család örökösével kialakult kapcsolat révén, eddig ismeretlen családi anyagokon alapuló kutatás új eredményekkel gazdagíthatja a történettudományt. A familián belüli nyelvhasználat egy igen értékes forrásból ismerhető meg. Fennmaradt a családi élet egyik legbensőségesebb emléke két babanapló formájában, amely a Gerbeaud unokák első pár évét követi végig. A naplókön keresztül megismerhetjük a család generációk alatt végbemenő nyelvhasználatát és magyarosodását ezáltal azt, hogyan vált egy Svájc-ból érkező család, a magyar ipar és társadalom egyik meghatározó alakjává. Jelen kutatás a polgári mentalitás és a cukrászművészet kapcsolatát komplexen bemutató feldolgozásra irányul, előtérbe helyezve a korábban eddig alig kutatott művelődéstörténeti és társadalomtörténeti szempontokat. Előadásomban a Gerbeaud család magyarosodását kívánom bemutatni párhuzamba állítva más, Budapesten letelepült svájci származású iparos családokkal.

NAGY ÁDÁM (EKKE BMK)

A dualizmus kori vidéki választókerületek országgyűlési képviselőinek kollektív emlékezete

Előadásom során a dualizmus kori vidéki választó-kerületekbeli parlamenti képviselők kollektív emlékezetét mutatom be. Azért gondolom érdekesnek vizsgálni ezt a csoportot, mivel a városi kerületekkel szemben a vidékiekben kevésbé van jelen a csoporttudat, hiszen nem egy település, hanem akár több tucat is beletartozhatott, ezáltal vált igen sokszínűvé. Kutatásom fő kérdése, hogy ezen képviselőknél a politikus, mint hivatás milyen hangsúlyosan jelenik meg. Előzetes felvetésem ezzel kapcsolatban, hogy kevésbé, mivel a lokális közösségek számára nem ez a lényeges, hanem sokkal inkább az egykori politikus helyi szinten kifejtett tevékenysége. Szintén érdekes kérdés, hogy mely képviselőknél alakulhatott ki emlékezete. Itt szintén érdemes figyelmet szentelni a lokális eseményeknek, személyeknek, illetve annak, hogy miképp használja a múlt ezen mozzanatait és aktorait a mindenkori emlékezetpolitika. A kutatásom egyaránt kvalitatív és kvantitatív. Az általam összegyűjtött adatokból indulok ki, elemezve azokat. A prezentáció során ezen kérdésekre példák bemutatásán keresztül fogok válaszolni.

NAGY ISTVÁN (DE BTK)

A napos oldal és az árnyékos oldal.

Forráshiány és fejlesztések a helyi turizmuspolitika napirendjén Hajdúszoboszlón az 1960-as években

Az előadás Hajdúszoboszló város vezetésének idegenforgalmi politikáját mutatja be az 1960-as években. Ehhez elsődlegesen Hajdúszoboszló Járási Jogú Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága üléseinek 1960-1969 közötti keletkezett jegyzőkönyveit és az ülések során tárgyalt beszámolókat, jelentéseket használtam forrásként, másrészt sajtóforrásokat. 1956-ot követően a magyar pártvezetés számára az idegenforgalom kitörési pontot jelentett a nemzetközi elszigeteltségből, az innen származó bevételek pedig az ország devizabevételeit növelték. Ezért a turizmust a vezetés új és önálló gazdasági ágazatnak ismerte el. Ez a szemléletváltás teremtette meg az elvi alapot idegenforgalmi fejlesztések megvalósításához. Hajdúszoboszló az 1950-60-as évek fordulóján már ismert és népszerű üdülőhelynek számított, az ide látogató turisták meghatározó élménye ugyanakkor a zsúfoltság és a szolgáltatások alacsony színvonala volt. A helyi tanács vb elkötelezett volt a turizmusfejlesztés, ezen belül a legfőbb turisztikai kiszolgáló létesítmény, a gyógyfürdő folyamatos fejlesztése mellett. Ebben a munkában a megyei tanács vb segítségére támaszkodott. Jelentős eredménynek számított, hogy 1961-ben megindult a több mint 10 évig tartó fürdőfelújítási és bővítési program, bár a szűkös pénzügyi lehetőségek és a turisták számának folyamatos növekedése miatt ez nem hozta meg minden tekintetben a remélt eredményt.

NÉMETH ÁGNES (ELTE BTK)

A tudás csatornái

A 19. századi budapesti szennyvízkezelési infrastruktúra reformjának ismeretháttere

A 19. századi nagymértékű urbanizáció és iparosodás okozta népességnövekedés hatására megnövekedtek Budapest környezeti problémái is, különösen a vízszennyezés kapcsán. Az erre adott intézményi, közösségi, egyéni szinten nyújtott megoldások – hasonlóan sok más európai nagyvároshoz – az 1860-as években megindult általános csatornázási reformban összpontosultak. Az ekkoriban a városi környezet problémáinak megoldáskeresésében élen járó Angliából kiindult közegészségügyi reformmozgalom hatására, elsősorban infrastrukturális fejlesztésekben gondolkodtak. Ehhez azonban szükség volt a korszakban hatalmas léptékben fejlődő orvos- és mérnöktudomány által, az európai nagyvárosokból a tudásáramlás különböző csatornáin (szakirodalmak, tanulmányutak, szakemberek

útján) magyar területekre érkező információkra. Ennek egyik fontos eredménye például a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók vándorgyűlése által ösztönzött és 1879-ben elkészült, a korabeli magyar szakemberek által írt mintegy 1200 oldalas összefoglaló mű, aminek célja Budapest és környékének természetrajzi, orvosi és kulturális leírása volt. Előadásomban az általános csatornafejlesztés esettanulmányán keresztül mutatom be az 1860-as, 1870-es években a magyar döntéshozók és szakemberek által birtokolt ismeretanyag forrásait, útjait és hatásait munkájukra. Kutatásaimhoz forrásként a korabeli szak- és közéleti sajtó anyagát, a különféle szakegyesületek jegyzőkönyveit, megjelent szakirodalmát, illetve a városi döntéshozó testületek és szakbizottságaik, ügysztyályaik jegyzőkönyvét használtam.

NÉMETH CSABA (DE BTK)

A Táfler család budapesti ingatlanbefektetései

Kutatási témám címe: Egy sikeres zsidó integrációs kísérlet a polgári kor Magyarországon a Táfler-György család történetén keresztül. E témán belül eddigiekben a Táfler család budapesti ingatlanbefektetésekben végzett vállalkozói tevékenységét dolgoztam fel. A vagyonukat kereskedelmi tevékenységgel megalapozó, pénzintézetekben is érdekelt Táfler család tagjai a 19. század második felében kapcsolódtak be a budapesti bérházépítések folyamatába, amely viszonylag kevés kockázattal járó, kedvező jövedelemszerzési lehetőséget kínált a felhalmozott készpénzvagyonukat befektetni szándékozó vállalkozók számára. A család férfitagjai közül Táfler Kálmán a századfordulóra Budapest legnagyobb virilistája lett, akinek kiterjedt adóalapját a tulajdonában lévő, több mint kéttucatnyi bérházból származó jövedelem adta. A kutatás során igyekeztem meghatározni a családtagok tulajdonában lévő bérházak számát, területi elhelyezkedését, lakóinak társadalmi helyzetét, az ingatlanokban működő vállalkozásokat, a család által alkalmazott építészmérnökök és építőmesterek személyét, valamint az ingatlanok fenntartásával kapcsolatos feladatok és nehézségek bemutatására törekedtem. Összességében arra a kérdésre kerestem választ, miért tolthettek be a Táflerek majd félévszázadon át meghatározó szerepet Budapest legnagyobb bérháztulajdonosai között.

PAP ELIZA (SZTE BTK)

Az újpesti zsidóság gettósításának lépcsőfokai a fennmaradt Zsidó Tanács összeírásai alapján

Előadásom vizsgálatának középpontjában az újpesti Zsidó Tanács fennmaradt dokumentumgyűjtése áll, amely részletes pontossággal enged betekintést a helyi zsidóság gettósításának körülményeibe, mindennapjaiba. Az 1944. március 19-i német megszállást követően Újpesten is, mint az országban mindenütt, a város vezető személyiségei igyekeztek lépésről-lépésre ellehetetleníteni a helyi zsidóság mindennapi életét. A hivatali apparátus tagjai a törvények által biztosított eszközökkel – számos esetben azokat túlteljesítve – tettek tönkre családokat, életeteket, egzisztenciákat. A végrehajtásban részt vevő személyek jórészt köztisztviseltek álló hivatalnokok voltak, akik számos esetben személyesen ismerték a kifosztott áldozataikat. Előadásomban egy rövid történeti bevezetőt követően az 1944. április 28-án megjelenő gettórendelet és az 1944. július 6–8-án bekövetkező deportálás között eltelt mintegy két és fél hónap időszakára kívánok fókuszálni. Bemutatom Bakó Oszkár tanácsnok intézkedéseit, melyeket jogkörét túllépve először a polgármester távollétében, később hallgatóságos beleegyezésével vitt véghez. Korabeli források, újságcikkek és visszaemlékezések alapján vizsgálom a gettó megszervezése körüli módozatokat, a tervezésben közreműködők elképzeléseit és motivációit, továbbá térképeken is elemzem, hogy a városon belül hol jelölték ki a zsidók lakóhelyeit és miként szűkítették életterületüket a deportálás pillanatáig.

PÁSZTOR KATALIN (ELTE BTK)

„Nyugodtan jöhet ide az egész világ. Magyarországnak nem kell szégyenkeznie”. Az 1938-as Nemzetközi Eucharisztikus Világkongresszus előkészületei

A 34. Eucharisztikus Világkongresszus története nem előzmény nélküli, egészen 1930-ig nyúlik vissza. Ekkor tartották Magyarországon a Szent Imre-évet. Az emlékév sikere megerősítette Serédi Jusztinián bíborost, esztergomi érseket és hercegprímást, hogy 1938-ban Budapest rendezhetné az eucharisztikus kongresszust. A legesélyesebb pályázók között volt Zágráb, Prága és Varsó is. Végül Varsó visszalépett Budapest javára. Ahogy hivatalossá vált, hogy a kongresszus helyszíne Budapest lesz, az ország lázas készülődésbe kezdett. Az ünnepségsorozat fő szervezője Mihalovics Zsigmond és Bangha Béla jezsuita szerzetes volt. A szervezés legfőbb irányítója az Előkészítő Főbizottság, mely szervezet alá 14 bizottság tartozott. 1938 tavaszára minden készen állt a kongresszusra hazánkba látogató több millió zarándok fogadására, így Mihalovics Zsigmond optimista kijelentése korántsem volt alaptalan: „Nyugodtan jöhet ide az egész világ. Magyarországnak nem kell szégyenkeznie”. 1938 májusában több kiállítás is megrendezésre került: a Károlyi-palotában a Nemzetközi Karitászi Kiállítás, a Múcsarnokban a Szent István Képzőművészeti kiállítás, Városligetben pedig „A virág szerepe az ember életében” című virágkiállítás. A tanulmány célja bemutatni a kongresszus előkészületeit és a fent említett kiállításokat különös tekintettel a Nemzetközi Karitászi Kiállításra.

PÁSZTOR RENÁTA (SZTE BTK)

I. Erzsébet külpolitikája: az európai nyitás

Jelen előadásom keretében I. Erzsébet (1741–1762) uralkodásának külpolitikai vonatkozásait kívánom részletesen tárgyalni, alapvetően a témával kapcsolatos forrásbázisra támaszkodva. A cárnő regnálásának külpolitikai vetülete véleményem szerint megkerülhetetlen, ugyanis I. Péter halálát követően egyfajta külpolitikai izoláció figyelhető meg. Az Orosz Birodalom katonai tevékenysége csak az Oszmán Birodalomra és a hagyományosan orosz érdekszférába tartozó kelet-európai államokkal való kisebb összecsapásokra korlátozódott. A cár halála után az országot alapvetően a defenzív külpolitika jellemezte, Erzsébet húsz éves uralkodása jelentős változást hozott, tekintve, hogy regnálása idején az orosz befolyás egyre inkább nőtt Európában, és a korszak két jelentős konfliktusában, az osztrák örökösödési háborúban (1740–1748), majd pedig a hétéves háborúban (1756–1763) is komoly erőt képviselt az Orosz Birodalom. Előadásom során részletesen ismertetni kívánom a cárnő külpolitikai nyitásának fontos mozzanatait, és az azok mögött meghúzódó politikai motivációkat. Illetve kitérek az erzsébeti politikai legfontosabb alapelveire és „doktrínájára”, a cárnő udvarában, a színpaloták mögött zajló „külpolitikai klikkek torzalkodásaira”, valamint a kutatás további irányaira.

RÉTFALVI P. ZSÓFIA (PTE BTK)

A képzelőtehetség játszi szüleménye?

Tudományos értekezések az álomjelenségéről a 19. század elején

Gyáni Gábor A mindennapi élet mint kutatási probléma című tanulmányában a kulturális antropológia és a mikrotörténet mint történetírói irányzatok közös pontját a témaválasztásban látja, amelyről úgy ír, hogy az: „... a mindennapi élet és annak szereplői, az átlagemberek, az ő tárgyi világuk, életgyakorlatuk és mentális univerzumuk...”. A kutatásom tárgya az említett „mentális univerzum” körébe illeszthető. Elsősorban azt vizsgálom, hogy a 19. századi sajtóértekezésekben hogyan tekintettek az álom jelenségére. Ez kultúrtörténeti szempontból azért izgalmas, mert egyrészt a vizsgált források Sigmund Freud kutatásait megelőző időszakban születtek, tehát még a pszichoanalitikus paradigma befolyása előtt, amely alapjaiban formálta át később a 20. század emberképét. Másrészt a magyarországi sajtótörténet szempontjából is van jelentősége, hiszen elsősorban a tudományos folyóiratok kultúra

megszületésének időszakából meríték, mely által láthatóvá válnak a különbségek a népi álomértelmezések és a kezdődő értelmiségi diskurzusok között. Előadásomban a Tudományos Gyűjtemény (1817–1841) című folyóirat olyan álmokról szóló értekezéseit vizsgálom, mint például Fejér György Az időnkbeli Prófétákról s az ő jövődöléseikről (1818), Bitnicz Lajos Az ébrenségről, alvásról és álmokról (1818) Gaal György Polylogikai mulatság az álomról és alvásról (1821) című írásai. E szövegek révén igyekszem feltárni azt a fogalmi hálót és azokat a párhuzamosan létező megközelítésmódokat, amelyek a 19. század sokszínű álomértelmezését jellemezték.

RUDAS TAMÁS (ELTE BTK)

Alma Mater is a Harsh Mistress

An Outline of Cadet Schools and Officers' Training in Prussia in Context of the Military Training in Europe from 1813 to 1918

Prussia, proverbially not a state having an army, but an army having a state, achieved a position of political superiority in late 19th and early 20th century Europe in no small part due to the formidable combat prowess of its armed forces. This, however, was a result of a prolonged process, which began with the reforms in the late 1800s, necessitated by the defeats suffered at the hands of the Napoleonic armies at Jena and Auer Stadt. The resulting system was characterised by an incessant striving for pinpoint perfection, a resolved determination for modernisation, as well as by a detectably conservative attitude of ruthlessness and brutality towards individuals, with the latter becoming a distinctive attribute of the Prussian military nobility even regarding family by the end of the 19th century. The presentation aims to outline the aforementioned process, along with comparing it to the approach of other European countries of the era to military training and to its social significance.

SCHVÉD BRIGITTA KINGA (PTE BTK)

„A Dance round the Poles”

Lengyelország felosztásainak politikai ikonográfiája kortárs angol médiatermékekben

A lengyel–litván nemzetközösség területét 1772 és 1795 között fokozatosan, három felvonásban osztotta fel Poroszország, Oroszország és Ausztria, a szomszédos közép-kelet-európai nagyhatalmak. Ahogy azt érzékletesen szemlélteti egy 1794. augusztusi, „A Dance round the Poles” (Tánc a lengyelek körül) című, angol satirikus metszet (R. Newton, BM 179522001), az 1794 tavaszán az ország második felosztása ellen fellépő, Kościuszko-féle felkelés „bolond” és reménytelen műveletnek bizonyult; az oroszok novemberi varsói bevonulását már a végleges felosztás követte. Előadásomban a Lengyelország elleni felosztási diplomáciai gyakorlat kortárs vizualitását kívánom elemezni, bemutatta az egyes felosztások kapcsán az európai hatalmi egyensúlyban különösen érdekelt Nagy-Britannia véleményét az állam feldarabolásáról. A sajtótermékekben publikált politikai metszetek, satirikus nyomtatványok és karikatúrák politikai ikonográfiai módszerekkel történő vizsgálata kevésbé került az eddigi történeti kutatások homlokterébe, miközben a vizualitás elemzése fontos, más médiumokban nem fellelhető adalékokat szolgáltat egy-egy jelenség korabeli percepciójához. Az előadás során tíz – az 1772 és 1795 közötti időszakból és a British Museum metszetgyűjteményéből származó – angol satirikus nyomtatvány elemzésének és összehasonlításának eredményeit foglalom össze. A vizsgálati eredmények bemutatása során kitérek a szelektált metszetek készítési körülményeire, a vonatkoztható mecenatúrára, az ábrázolt szimbolikus és allegorikus tartalmak mögött fellelhető politikai indíttatás céljaira, továbbá az egyes felosztások kapcsán érzékelhető gondolati és ábrázolási hasonlóságokra és különbségekre is.

ŞENER, MUSTAFA BURAK (ELTE BTK)

The Collapse of the Ottoman Empire An Evaluation on the Impact of Milestones in Europe

One of the largest empires in world history, the Ottoman Empire had its golden age in the 16th century. However, in this period, when the Ottoman Empire was the strongest and unbeatable, some problems began to occur. The empire, which could not keep up with the developments and innovations in the world required by the period, collapsed over the centuries due to its weak internal structure. Meantime, Europeans found new trade routes and colonized many places with geographical discoveries, advanced in science, art, and technology with the Age of Enlightenment, mechanized with the Industrial Revolution, and democratized with the French Revolution. While all those developments took place in Europe, the Ottoman Empire could not provide the necessary modernization. In this direction, with its weakened internal structure in the military, economic, political, administrative, and educational fields, it could not prevent that process. Thus, it gradually became a state that fell behind in every area from Europe over the centuries and eventually collapsed. Accordingly, this study has comprehensively analyzed the Ottoman disintegration process, which had started in the 16th century, by considering the significant historical developments in Europe and the gradually weakening Ottoman internal structure.

SIPOS NIKOLETTA (DE BTK)

„Féktelenek, mértéktelenek a nők a bűn útján” Női bűnelkövetők sajtóreprezentációja a Horthy-korban

Napjainkban a történettudomány egyre többször fordul a nőtörténelmi kutatások felé, ám még kevés olyan munka létezik, amely magával a nővel mint bűnelkövetővel foglalkozna. Előadásomban a Horthy-korban megjelent sajtóorgánumok (Budapesti Hírlap, Friss Újság, Magyar Detektív stb.) által kialakított képet vizsgálom meg a női bűnelkövetőkről. Az előadás első részében arra a kérdésre szeretnék választ adni, hogy az újságok milyen okokat és mozgatórugókat véltek felfedezni a bűnözés, ezen belül is a női bűnözés meglétét illetően, illetve milyen képet alkottak a korszakban a tipikus női tettesről (külsője, viselkedése, kapcsolatai, foglalkozása) és milyen szerepet tölthetett be egy bűncselekményben egy nő. Az előadásom második felében szeretnék általánosabb képet adni arról, hogy a sajtó milyen módszerekkel, illetve stratégiákkal orvosolta volna a női bűnözés növekedését.

STÓSZ FLÓRA (ELTE BTK)

Establishment of the US-Canadian CANUSA Agreement (1949)

Nowadays, intelligence has become a top priority, and former Cold War diplomatic and intelligence relations can help us understand how it works. The close Anglo-American cooperation was brought about by the interdependence of the Second World War. Anglo-American negotiations resulted in a post-war cooperation in signals intelligence (SIGINT), the UKUSA Agreement in March 1946. This alliance was expanded through various bilateral agreements with Canada, Australia and New Zealand and the network became known as the Five Eyes intelligence alliance. In my presentation, I examine the circumstances under which Canada joined the Five Eyes, that is, how the Canadian-American CANUSA Agreement was created. Canada's signal intelligence and American relations also date back to World War II. As early as September 1940, a US representative was designated to coordinate the exchange of SIGINT information with "representatives of the British Empire". In April 1941, the US established a cryptographic unit in Ottawa which was called the Examination Unit. After the war, the Communications Branch of the National Research Council (CBNRC) was born, partly from the Examination Unit (XU). Canada began negotiations with the United States as early as that year, but several obstacles emerged,

so it took years for an agreement to be reached. The CANUSA Agreement on Canadian-American communications intelligence cooperation was finally concluded on 27 May 1949 in the form of a letter.

SUHAJNÉ SZOKA MARGIT (DE BTK)

Újfehértó 1926-os választói névjegyzéke

Az előadásom tervezett témája Újfehértó település társadalomtörténeti vizsgálata az 1926-os választói névjegyzék alapján, különös tekintettel a zsidóság helyi társadalomban elfoglalt gazdasági jellemzőire. A nagyközség 1926-os választói névjegyzékében 1225 fő választó szerepel két szavazóköri körben, közülük 165 fő tartozik az izraelita hitfelekezethez; ez jelenti a kutatási mintát. A vizsgált időszakra vonatkozóan a választásra való jogosultság megállapítása a 2200/1922. ME sz. rendelet előírásai alapján történt, a rendelet 1925: XXVI. törvény alapján emelkedett jogerőre, bár némi korlátozással. A Bethlen -éra idején az összlakosság 27-30 százaléka rendelkezett választójoggal. A névjegyzék elemzése során választ keresek arra, hogy a helyi zsidóság választói jogosultságának mértéke mennyire reprezentálja a helyi közösségen belüli arányukat. Az elemzés alapján feltérképezhető a választásra jogosultak foglalkozási szerkezete, jellemzői, iskolai végzettsége, a zsidó közösség eltérései és a hasonlóságai a helyi többségi társadalomhoz képest. Kutatásom során feldolgozom a választói névjegyzékben szereplő személyeket, rokoni (házastársi) kapcsolatait. A zsidó vagy zsidónak vélt (névváltoztatás) személyeket a születési anyakönyvek alapján azonosítom be, figyelembe véve a választói jogosultság életkori megkötéseit. A foglalkozási szerkezet modellezéséhez foglalkozási köröket állítok fel a választók tevékenysége alapján; van – e lényeges eltérés a két választóköri foglalkozási szerkezete és a vallási hovatartozás között. A kutatás eredményeként megállapítható, melyek a helyi közösség szignifikáns társadalmi jellemzői, a választójogosultak aránya összhangban van –e a korszak országos jellemzőivel.

SULÁK PÉTER SÁNDOR (PPKE BTK)

„We're not forced to do it, we just do it for fun”

The changes of religious trends in Szolnok County during the period of full implementation of forced collectivisation (1959–1962)

The church-historical aspects of the forced collectivisation of agriculture are a hardly-researched area of Hungarian social history - both nationally and in relation to Szolnok County, which was a model area of the Great Plain. The church policy effects of the full implementation of collectivisation (1959–1962) proved to be of particular importance for the Hungarian Socialist Workers' Party. Drawing on a critical analysis of the documents produced by the lower administrative level council and party organs, the research focuses on the everyday pressures of power exercised by the sovietised party-state, beyond the Presidential and downgraded Secretly Managed documents of the State Office of Church Affairs (SOCA), and aims to explore their impact on popular religiosity, traditional community behaviours and micro-social structures. On the basis of the criteria of the 1962 national survey of the SOCA, I attempted to map the socio-economic processes induced by collectivisation in the parishes of the mixed denominations of the regions of Jászság and Nagykunság, with regard to the financial situation of the parishes, the liturgically important feasts and the religious education of the youth. An authentic historical portrayal of the subject can be captured in a micro-level examination of a well-defined area, in an accurate depiction of the resistance tactics used to preserve religiosity in a changed context of action. This is what the following lecture will attempt to do.

TARNAI ESZTER (ELTE BTK)

„... a környékről éjjel és nappal a községterületét zabraló orosz katonák fosztogatják.” A megszálló Vörös Hadsereg Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében

Az 1945. január 20-án aláírt fegyverszüneti egyezmény értelmében Magyarország feladata volt a megszálló Vörös Hadsereg ellátása is, annak ellenére, hogy a súlyos gazdasági helyzetben lévő országnak még a lakosság élelmezése is nehézséget okozott. Előadásomban azt mutatom be, hogy milyen problémákat és mekkora terhet jelentett mindez Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében. Milyen feladatokat rótt ez a hatóságokra, miután a szovjetek meghatározták, hogy miből mekkora mennyiségre van szükségük? A negyedévi jelentésekből képet kaphatunk, hogy milyen terményekről is volt szó és hogy ezek hogyan oszlottak meg az egyes vármegyék, illetve a települések között. A szovjet katonák ráadásul a hivatalosan megállapított mennyiségeken felül gyakran erőszakkal, zabralással szereztek maguknak a szükséges árucikkeket. Az újabb „beszolgáltatási forma” súlyos terheket rótt a parasztságra, akik a főispánhoz intézett panaszokkal és kérelmekkel folyamodtak segítségért. Előadásomban makro- és mikroszinten szeretnék betekintést nyújtani a Vörös Hadsereg élelmezésébe az 1945-ös esztendőben, levéltári források alapján.

TASCHEK ZOLTÁN (ELTE BTK)

Az Országos Társadalombiztosító Intézet szervezetének kiépülése (1927–1930)

Előadásomban a Horthy-korszak legfontosabb szociálpolitikai intézményének számító Országos Társadalombiztosító Intézet szervezetének kiépülését vizsgálom a betegségi és balesetbiztosítást megreformáló első „lex Vass” megalkotásától az intézet önkormányzati szerveinek megalakulásáig. Bár a két világháború közötti társadalombiztosítással számos szakirodalmi munka foglalkozott már, ezek többnyire a jóléti szolgáltatások elemzésére fókuszáltak, az intézmény történetének beható tanulmányozására még nem került sor. Így egyes publikációk (különösen Kovrig Béla, valamint Petrák Katalin, illetve Bódy Zsombor munkái) mellett előadásom elsősorban levéltári forrásokra támaszkodik. Ezek közül kiemelendők többek között az intézet elnökségének dokumentumai (MNL OL P 1240), valamint a Vass József népjóléti és munkaügyi miniszter politikai államtitkára, Dréhr Imre ellen évekig húzódozó per iratai (BFL VII.5.c 3632/1932). Az előadás központi kérdése, hogy az intézet kiépülésének folyamata – különös tekintettel a tisztviselők kinevezésére és az önkormányzati szervek létrehozására – mögött milyen aktorok, nézetek álltak, miként mutatkoztak meg a szaksterű, szociálpolitikai szempontok mellett úgy bel-, mint külpolitikai megfontolások és konfliktusok. A részletes vizsgálat után 1944-ig vázlatosan áttekintem az így létrejött komplex szervezet történetét, a szociálpolitikában és a belpolitikában játszott sajátos szerepét.

TÓTH NIKOLETT (ELTE BTK)

Az újjáépítés szolgálatában

A Magyar Nők Demokratikus Szövetsége. Az MNDSZ I. Országos Találkozójának szemszögéből

1945. február 18-án Budapesten megalakult a Magyar Nők Demokratikus Szövetségének országos vezetősége. Fennállásának kezdetén a szervezet sokszínű munkát végzett, melynek fontos részét képezte a II. világháború utáni újjáépítésben való szerepvállalás is. Előadásomban az MNDSZ I. Országos Találkozójának (1946. április 6–8.) anyagai tükrében ennek elemzésére vállalkozom. Az általam vizsgált források a következők – a vonatkozó szakirodalom feldolgozása mellett – : levéltári iratok, sajtóanyagok (az MNDSZ folyóirata, Asszonyok és a kommunista párt lapja, a Szabad Nép), továbbá a kongresszuson elhangzott előadások és hozzászólások kötet formájában közreadott változata. Megállapítható, hogy a nőszövetség kivette a részét betegek, gyermekek, édesanyák megsegítésében,

az ország feltámasztásának folyamatában. Például többféle akciót, gyűjtést szerveztek számukra, amiket később a támogatásukra tudtak fordítani. Alapvetően azok a tevékenységek, melyeket a nők az újjáépítés során végeztek, a jótékonyág pillérjein nyugodtak. Elvitathatatlan tény, hogy a szövetségnek kimagasló szerepe volt a háború utáni újjáépítésben, viszont ennek háttérében a Magyar Kommunista Párt támogatása is állt, amelyet jól mutatnak a későbbi találkozók (1948, 1952, 1954) elhangzott beszédek témái. Az MNDSZ korábbi közösség és országépítő tevékenysége az idő előrehaladtával fokozatosan alárendelődött a párt politikai érdekeinek, míg végül teljesen annak „szolgájává” vált.

TURNÁR ERIK (PTE BTK)

A német-szovjet kapcsolatok kérdése a szovjet források tükrében 1918–1921

Közép- és Kelet-Európa két világháború közötti helyzetének egyik legfontosabb tényezője a német-szovjet kapcsolatok voltak. Az 1922-es rapallói egyezményt és annak következményeivel a történettudomány sokat foglalkozott, de nagyon kevés munka foglalkozik az előzményekkel. A diplomáciai útkeresés fontos időszaka volt az 1918 és 1921 közötti korszak, amikor a különböző hatalmi célokat aktív katonai fellépéssel is igyekeztek elérni a szemben álló felek. A két világháború közötti német-szovjet kapcsolatok inkubátora volt az 1918 és 1921 közötti néhány év, ekkor tisztázódott le a két ország egymásra utaltsága, illetve az eltérő diplomáciai lehetőségek zsákutcái. Ugyanakkor ezt a felismerést jelentősen hátráltatta több konfliktus a felek között. Szovjet oldalról viszonylag hamar megjelent a hivatalos német-szovjet kapcsolatok kiépítésének igénye, de ezt nehezítette az 1918-as német keleti birodalom múltja, a kölcsönös bizalmatlanság, és nem utolsósorban Németország bolsevizálásának célja. Az olyan konfliktusok, mint német és szovjet balti expanzió, valamint a lengyel-szovjet háború, kiemelt jelentőséggel bírtak a kapcsolatok alakulására. Előadásomban ezt az óvatos útkeresést kívánom bemutatni a szovjet források tükrében, ezzel felvázolva egy képet, amely megmutatja azt a folyamatot, amely elvezetett a német-szovjet együttműködéshez.

UZONYI ANITA (DE BTK)

A német orientációtól az angolszász barátságig. Újpétery Elemér szemléletváltásai

Újpétery Elemér a két világháború közötti Magyarország diplomatája, aki bár nem az első vonalat képviselő politikusok körébe tartozik, tevékenysége mégis releváns részét képezi az adott éranak. Személyén és munkásságán keresztül újabb nézőpontok alapján elemezhetjük és fedhetjük fel a két világháború közötti Magyarország külpolitikai álláspontját. Jelen konferencia előadásom az általa vallott politikai nézetekre fókuszál, ami egyben a disszertációm egyik hipotézisét is lefedi. Nevezetesen, hogyan válik egy szélsőjobboldalú gondolkodású fiatal, angolszász baráttá. Kutatásom során fellelt források alapján vizsgálódásom e szakasza még izgalmasabbá vált, hiszen olyan adatok kerültek a birtokomba, amelyek azt próbálják bizonyítani, hogy Újpétery Elemér, mint SD ügynök is tevékenykedett. Ily módon előadásomat problémamegoldó illetve bizonyító céllal fogom megtartani. A rendelkezésemre álló forrásbázis bevonásával támasztom alá hipotézisemet és cáfолоm meg azokat a tényeket, amelyek, mint SD ügynökről szólnak Újpétery Elemérről. Prezentációm kronologikusan építem fel, tehát az 1936-os évektől nyúlok vissza és egészen 1945-tel bezárólag mutatom be ezt a (létező) szemléletváltást és annak okait, körülményeit.

VÁCZ ISTVÁN DÁVID (ELTE BTK)

The Anglo-Persian Oil Company and British Geopolitical Regionalism in Southern Persia

The control of the southern part of Persia, namely the Gulf coast, was a very important geopolitical objective of the British Empire during the 19th and the first half of the 20th century. The region's strategic importance in the world trade was further increased by the discovery of oil and the establishment and the development of the Anglo-Persian Oil Company (APOC). The wasn't solely a passive player in the British geopolitical discourse, but rather a powerful and active actor. Besides the British Empire, the company also became a cardinal figure in the unity and modernization efforts of Persia, as it greatly increased the influence of regional power actors and created a modern district in a tribal area within a few years. The purpose of my research is to analyse participation of APOC in British geopolitical discourse on southern Persia between 1908 and 1922. Furthermore, the paper would like to examine the company's goals in this part of the country, as well as how and why it developed its relations with the local powers like Sheikh Khazal and the Bakhtiyaris, and what impact this had on the unity and internal power structure of Persia.

VIGH BARBARA (DE BTK)

Reformkori naplók szokványos, szokatlan és szélsőséges időjárási jelenségekről

A műszeres méréseken alapuló kvantitatív, illetve a személyes megfigyelésen nyugvó kvalitatív adatokat egyszerre veszem elemzés alá a társadalom és a természet kölcsönhatásaira fókuszáló előadásomban, melyben néhány reformkori napló időjárást illető jegyzeteit teszem nagytó alá. Felmérem, miként számolt be az átlagosnak nevezhető meteorológiai jelenségekről, hogyan érzékeltette a légköri történések szokványostól eltérő alakulását, és mily módon beszélt el az időjárásban beálló zavarokat, azaz a természeti katasztrófának tekintett eseményeket Bártfay László, Krenn György, vagy éppen Wesselényi Miklós báró a diáriumában. A szövegek alapos filológiai elemzése nyomán feltérképezem továbbá, milyen célokat szolgálhatott az időjárás megfigyelése és annak megörökítése a különböző társadalmi háttérrel rendelkező, illetve eltérő jegyzetelési szokásokkal bíró naplóiírók számára. Annaka vizsgálata mindazonáltal szintén elengedhetetlen, milyen válaszokat adtak a különböző időjárási eseményekre a szerzők, hiszen ez mutathat rá, milyen mértékben szervezték és alakították az egykor volt jelent a meteorológiai jelenségek.